

de journalist

NIEUWSGIERIG • KRITISCH • GEDREVEN

juni 2023
tweemaandelijks
#244

vj Vlaamse Vereniging
van Journalisten

**HOE OBJECTIEF
ZIJN DE MEDIA?
WETENSCHAPPELIJK
ONDERZOEK BRENGT
DUIDELIJKHEID**

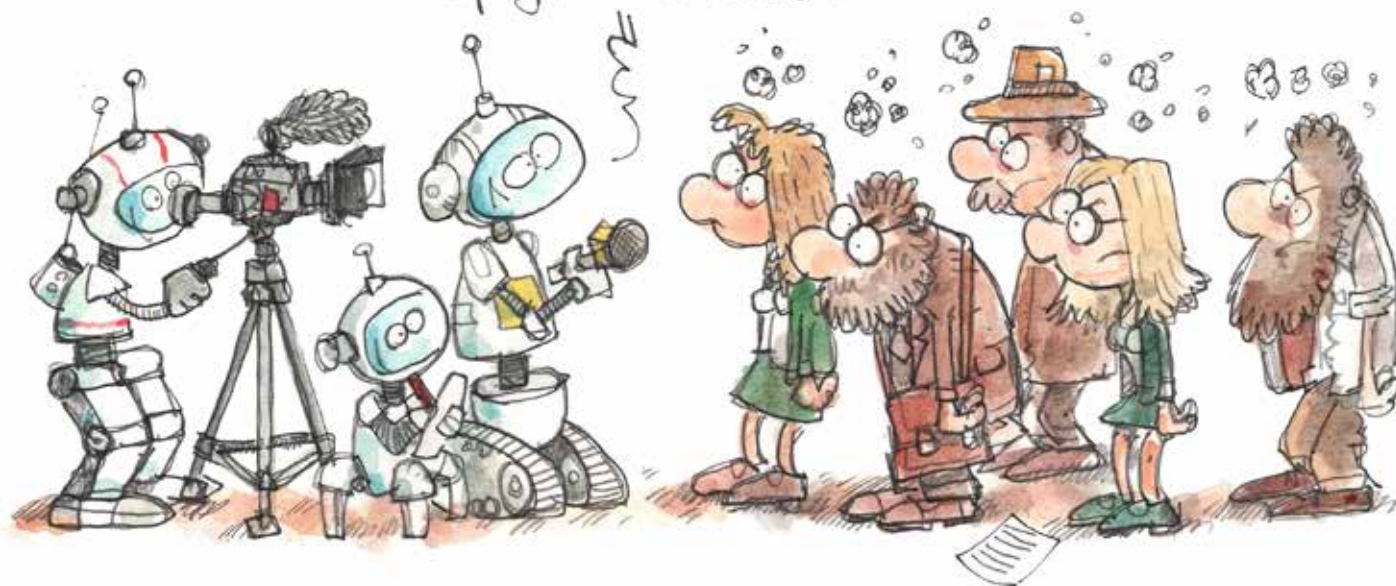
**DEBAT REUZEGOM
WAT ZEGT DE CODE?**

DOMINIQUE DECKMYN OVER AI

**‘We spreken over een
existentieel probleem’**

GRAAG EEN REACTIE
OP JULLIE ONTSLAG!!!

© Joris Snaet

IN DIT NUMMER

- 04 ACTUA**
- 06 SPREKTIJD**
Dominique Deckmyn
- 10 GETIPT**
- 10 OPINIE**
Karl van den Broeck over de toekomst van digitale media
- 12 ONDERZOEK**
Media worstelen met percepties van partijdigheid
- 15 ACTUA**
Openbaarheid van bestuur
Fiscaliteit auteursrechten
- 16 INTERVIEW**
Jonas Lips beheert TikTok HLN
- 18 OPINIE**
Verhouding pers/gerecht na Reuzegom-arrest
- 19 ACTUA**
Toppleiter Jan De Man over relatie pers-justitie
- 22 VAKPERS**
ITdaily
- 23 ACTUA**
De deontologie van VRT en News City
- 28 FOTOROL**
Kristof Ghyselincq
- 30 RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK**
Pieter Knapen
- 32 IN & UIT HET VAK**
Evi Van Houdt en Mathias Declercq
- 34 ONDER EMBARGO**

COLOFON

COÖRDINATIE:
Pol Deltour (pol.deltour@journalist.be)
en Ruth Desmit (ruth@revista-media.be)

EINDREDACTIE: Piet De Loof

CONCEPT EN VORMGEVING: Revista
(www.revista-media.be)

MEDEWERKERS: Pol Deltour -
Ruth Desmit - Selma Franssen -
Charlotte Michils - Monica Moritz -
Pieter Knapen - Luc Vanheerentals -
Geert Van Lierde

COVER: Anaïs Lesy

REDACTIESECRETARIAAT:
Zennestraat 21, 1000 Brussel
Tel. 02/777 08 40
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN: info@journalist.be

RECLAMEREGIE: Beny Bechler,
beny.bechler@journalist.be

DRUK EN VERZENDING: Graphius

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Deontologie is geen eenheidsworst

WANTROUWEN REGEERT

Het zijn vreemde tijden. Niet alleen in België maar ook in de rest van de wereld, vreet het vertrouwen aan de instellingen die de dam vormen rond onze democratie en rechtsstaat. En ja, ook de journalistiek staat steeds meer onder druk. Het wantrouwen van burgers en politici in de journalistiek gaat crescendo, zo blijkt uit wetenschappelijk onderzoek van de Universiteit Antwerpen in dit nummer van *De Journalist*. De pers dreigt bovendien *collateral damage* op te lopen in de maatschappelijke discussie over de straffen in het Reuzegom-proces.

Om met het laatste te starten: een maatschappelijk debat over de vraag of er aan klassenjustitie wordt gedaan, is relevant en nodig. Het is aan justitie om zich te verantwoorden. Het probleem is dat rechters en sommige politici het nodig vinden de pijlen op de pers te richten in de discussie over de straffen in het Reuzegom-proces. De rechters van het Antwerpse hof van beroep verschuilen zich in hun arrest achter de negatieve berichtgeving in de media om de straffen van de Reuzegommers te milderen.

Sammy Mahdi, partijvoorzitter van CD&V, sleurde in zijn Trumpiaanse kritiek op de ‘werkstrafes’ voor de Reuzegommers expliciet de pers mee: ‘Youtuber Acid doet door hun namen te noemen niets anders dan wat de journalistiek iedere dag doet.’ Mahdi suggereerde daarmee ook dat de media buiten de Reuzegom-zaak al te makkelijk namen en foto’s van beschuldigden op de straatstenen gooien.

De redacties van de klassieke nieuwsmedia beslisten inderdaad los van elkaar om net in deze zaak de namen niet te noemen. Ze baseerden zich daarvoor op de Code van de Raad voor de Journalistiek en interne deontologische afspraken en regels, zoals die bestaan bij de VRT en News City. Deontologie is immers geen eenheidsworst: elke redactie verplichten om namen te noemen, druist in tegen de redactionele vrijheid, licht Pieter Knapen van de Raad van de Journalistiek toe in dit nummer.

Het echte probleem is het gestaag dalen van het vertrouwen in de politiek en de instellingen die de democratie bewaken. De media worden meegesleurd in die vrije val. Burgers en politici verwijten de media steeds vaker partijdig te zijn, leert een onderzoek van de Universiteit Antwerpen in dit blad. Terwijl hetzelfde onderzoek net de onpartijdigheid van de media wetenschappelijk vaststelt.

KRIS VAN HAVER
Voorzitter
VVJ / AVBB

NA HET ARREST-REUZEGOM

Weinig animo om regels over namen noemen te verfijnen

In journalistieke kringen heerst maar weinig animo om nog preciezere regels in te voeren voor het noemen van namen in gerechtelijke berichtgeving. Daar werd heren der op aangedrongen na de verslaggeving over het Reuzegom-arrest en de grote maatschappelijke beroering erover.

Het Antwerpse hof van beroep kende 18 (ex-)Reuzegom-leden op 26 mei werkstraffen en lichte geldboetes toe voor hun betrokkenheid bij de dood van medestudent Sanda Dia. In het verlengde daarvan kozen de klassieke nieuwsmedia ervoor om hun namen en beeltenis nog steeds niet publiek te maken. Velen laakten die aanhoudende anonimisering, en zagen er zelfs een 'establishmentcomplot' in van gerecht en pers. Ook politici, onder wie CD&V-voorzitter Sammy Mahdi, vertolkten dat ongenoegen. Het VVJ-bestuur hamerde in een reactie op respect voor de gemaakte redactionele keuzes. 'Om te beginnen stelt de VVJ vast dat over weinig gerechtelijke zaken zo

uitgebreid in de klassieke nieuwsmedia is bericht als over de Reuzegom-zaak', staat in een mededeling. 'Van enige minimalisering van de feiten is dan ook geen sprake, wel integendeel.'

Met betrekking tot het niet noemen van de veroordeelde Reuzegommers, wijst de VVJ erop dat die keuze opvallend gelijk liep voor de diverse redacties, zij het zonder dat die daarover formele afspraken hadden gemaakt. Voor hun keuze baseerden de redacties zich op de gemeenschappelijke code van de Raad voor de Journalistiek, en meer specifiek de richtlijn voor gerechtelijke berichtgeving die daaraan is gekoppeld.

AFWEGING

In die richtlijn wordt gezegd dat journalisten bij de keuze tussen identificatie en anonimisering een afweging maken tussen hun primaire plicht van informeren en hun verantwoordelijkheid om de persoonsrechten te respecteren van iedereen die in hun berichtgeving voorkomt. Voor gerechtelijke berichtgeving betekent dit dat rekening wordt gehouden met elementen zoals de ernst van de feiten, of het om een publiek figuur gaat of niet, en of de betrokkene

bezwaar maakt of niet. Specifiek voor veroordeelden zijn bijkomende factoren of identificatie een waarschuwing kan betekenen voor mogelijk nieuwe slachtoffers, en ook hoe groot het belang is van reclassering en herintegratie in de maatschappij.

Onder meer privacy-expert Matthias Dobbelaere-Welvaert opperde om de regels te verduidelijken, met name door te kiezen voor ofwel systematische identificatie ofwel systematische anonimisering van veroordeelden. Maar het VVJ-bestuur verwerpt die piste categoriek, omdat ze niet opweegt tegen de veel meer overwogen en fijnmazige benadering in de code en richtlijnen van de Raad voor de Journalistiek.

Dat anderen, zoals Youtuber Acid, er intussen voor kiezen om wel voluit namen bekend te maken, laat de VVJ geheel voor hun rekening. In tegenstelling tot wat onder meer CD&V-voorzitter Mahdi beweerde, heeft dat niets te maken met (professionele en verantwoordelijke) journalistiek. (PDE)

Lees het standpunt van de Raad voor de Journalistiek op pagina 30.

DE QUOTE

'Mijn werk is mijn vaccin tegen hoogmoed. Het is een voortdurende oefening in empathie'

– Hannelore Simoens (VTM Nieuws) in *Humo* van 23 mei 2023

Vergeet (de journalistieke elementen in) je belastingaangifte niet

Nog tot 15 juli hebben we met zijn allen tijd voor het invullen van onze jaarlijkse belastingaangifte, althans voor wie dat via Tax-on-web doet. Vergeet, als je daarbij werkelijke beroepskosten aangeeft, ook niet je VVJ-lidgeld en eventueel de premie voor de AVBB-groepsverzekering voor beroepsaansprakelijkheid te vermelden. Zelfstandige journalisten kunnen zoals vorige jaren de helft van hun vergoedingen aangeven als auteursvergoeding, waarop dan een voordelig belastingtarief wordt toegepast. Vanaf volgend aangiftejaar 2024 wordt dat regime enigszins aangepast (zie ook pagina 15).

Meer info op journalist.be:

- Belastingaangifte 2023: wegwijs voor zelfstandige journalisten
- -Het nieuwe fiscale regime voor auteursrechtenvergoedingen uitgelegd

AVS in zee met KoWala Productions

Opluchting, zij het met enig voorbehoud, op de redactie van de Gentse regiozender AVS: de noodlijdende omroep krijgt steun van het media-, communicatie- en eventbedrijf KoWala Productions. AVS draait na een recente saneringsoperatie break-even, maar torst nog een hoge schuldenlast van ruim 2 miljoen euro. Sam Baro (46), topman van Kowala Productions en serie-ondernemer, engageerde zich ertoe om samen met AVS op vijf jaar tijd komaf te maken met die schulden.

In de lijst van de Rijkste Belgen (www.derijkstebelgen.be) prijkt Sam (Samuel) Baro op plaats 475 met een vermogen van net geen 40 miljoen euro. KoWala Productions is de holding boven ZORG Magazine, HR Square, Gelo, Well Played en De Feestarchitect. Daarnaast is Baro gekend als stichter en grote baas van Planet Group, dat enkele selectie- en rekruteringsfirma's overkoepelt. Met zijn bedrijvengroep Baro Projects beheert hij onder meer de exclusieve eventlocatie Château Jemeppe.

Bij het nieuwe AVS zal Baro zelf de rol van gedelegeerd bestuurder opnemen. Volgens het reorganisatieplan zal AVS onverkort kwalitatief regionaal nieuws blijven brengen, en blijven ook alle twintig werknemers aan boord. Niettemin is het de bedoeling met een nieuwe wind nog meer mensen – en vooral jongeren – te bereiken. Dat moet ook de reclame-inkomsten een boost geven.

Van zodra de rechtbank het reorganisatieplan heeft goedgekeurd, gaan AVS en KWP aan de slag. Baro: 'AVS is altijd al een sterk merk geweest. Als Oost-Vlaams ondernemer zet ik dan ook vooral uit passie mijn schouders onder deze gevestigde waarde.' Het reddingsplan trekt ook een streep door een mogelijke fusie met de andere Oost-Vlaamse regiozender, TV Oost. (PDE)

HET CIJFER

3.209

Zoveel bedroeg vorig jaar het gemiddelde brutomaandloon in de sector media, marketing en communicatie. Volgens het Sarlariskompas van Jobat bungelt de sector daarmee onderaan de lijst, nog net voor de horeca. Het gemiddelde brutoloon over alle sectoren in Vlaanderen lag in 2022 op € 3.881.

DOMINIQUE DECKMYN (DE STANDAARD) OVER DE AI-REVOLUTIE

**‘De menselijke beleving
van nieuws kan AI niet aan’**

Almaar generatievere kunstmatige intelligentie luidt ook voor de journalistiek nieuwe tijden in. 'Sommige journalistieke taken kunnen ChatGPT, Bing en Bard nu al sneller, goedkoper en zelfs ronduit beter aan dan een gemiddelde stagiair', weet Dominique Deckmyn (56), die voor *De Standaard* de ontwikkelingen op de voet volgt. Toch vreest hij vooral de impact op het nieuws-publiek. 'Met chatbots hebben we er een nieuwe en machtige concurrent bij, die ook onze lezers aanmoedigt om met de actualiteit om te gaan op een heel andere manier.'

MONICA MORITZ EN POL DELTOUR

Hoe nieuw is wat we nu meemaken eigenlijk? Technologische innovatie is er altijd en ook onze eigen mediabedrijven gebruiken al AI voor elementaire sportverslaggeving, beursnieuws en weerberichten.

Dominique Deckmyn: 'Data over voetbalmatches, zoals de uitslag en de spelers die scoorden, zetten we inderdaad al langer om in een doorlopende tekst. Er zijn ook vaste templates voor de weerberichten. Ervaren lezers ervaren dat trouwens als nuttig, zonder het te verwarmen met een nieuwsartikel. Maar ChatGTP is veel performanter, het zorgt voor een ware aardverschuiving. Alle mediagroepen nemen de ontwikkeling dan ook heel ernstig en halen de technologie zelf in huis. Persoonlijk vind ik AI ook heel welkom voor praktische taken, zoals de transcriptie van interviews en het samenvatten van documenten.'

Daar zeg je het: AI bevrijdt journalisten van een pak routinetaken en dankzij generatieve AI kunnen we straks nog een hoop ander lastig werk uitbesteden, zoals research.

'Natuurlijk kan AI journalisten bevrijden van echt saaie sleur. Ik vind het bijvoorbeeld uitstekend dat ik nooit meer een interview moet uittikken. AI levert daarnaast ook fantastische researchmogelijkheden. Het geeft je toegang tot liveinformatie, achtergronden, studies of statistieken waarvan je zelfs het bestaan niet kende. Maar achteraf bekeken zijn die zogenaamde routinetaken niet altijd zo erg saai. Vaak geven ze je een adempauze

tussen de intellectuele inspanningen door. Of ze bezorgen je net arbeidsvreugde of beroepsfierheid. Zelf schrijf ik bijvoorbeeld graag terugblikartikels over de geschiedenis van het internet. Dat een taalmodel dat ook makkelijk kan, zie ik veeleer als een bedreiging. Als een stuk van generatieve AI net zo goed is als dat van mij, is wat ik schrijf minder waard. Dan blijkt ik als journalist plots heel kwetsbaar en moet ik mijn werkgever overtuigen dat ik echt wel beter ben daarin – ook al zal een vluchtige lezer het verschil misschien niet eens merken. In onze rubriek *De Handleiding* doe ik soms een technisch probleem uit de doeken, en dat ChatGTP dat zou kunnen overnemen doet mij veel pijn, want ik schrijf dat graag. Mijn column *De Technocraat* daarentegen heeft AI nog niet onder de knie, maar als je de juiste vragen stelt aan Bing krijg je toch iets dat er sterk op lijkt. Een collega is erin geslaagd om een column in mijn stijl door AI te laten schrijven. Bij nader toezien bleken hele paragrafen wel te zijn gepikt uit een online opiniestuk van CNN, en dat is gewoon plagiaat.'

Voor uitgevers betekent AI hoe dan ook productiviteitswinst. Dat voorspelt niet veel goeds voor de journalistiek toch?

'Met generatieve AI kun je meer doen in minder tijd. We beleven hier een historisch belangrijk scharniermoment. Voor het eerst in lange tijd zorgt een nieuwe technologie voor grote vooruitgang in productiviteit. Je moet teruggaan naar de opkomst van het internet om iets van gelijke orde te vinden. De impact van de

smartphone was ook groot – we leven en gedragen ons nu anders – maar die technologie beïnvloedt vooral ons persoonlijke leven en onze omgang met anderen. Nu zitten we met een technologie die een grote impact zal hebben op alle kantoorwerk. Dat zal, zoals bij alle technologische kantelpunten, winnaars en verliezers opleveren. Maar ik ben altijd vrij optimistisch geweest over technologie, en ik denk dat er ook nu weer meer winnaars dan verliezers zullen zijn.'

Onderschat je de gevaren dan niet? Is er geen gigantisch probleem met de betrouwbaarheid van AI en de informatie die ze genereert?

'Op korte termijn is er inderdaad een groot gevaar voor fouten. De huidige taalsystemen verzinnen zelfs gewoon feiten, ze 'hallucineren'. Bovendien zullen ook kwaadwilligen overal ter wereld de nieuwe technologieën exploiteren. Hackers en trollenfarmers zullen via GTP4 nog veel sneller, efficiënter en op grotere schaal kunnen ageren. Ook het vervalsen van

‘Alles wat persoonlijk is, wint aan belang’

beelden gaat nu makkelijker dan met Photoshop. Dat zijn allemaal redenen om nog voorzichtiger om te springen met de informatie die circuleert en te investeren in beschermingstechnologie. Maar uiteindelijk versterkt dat ook de waarde van een nieuwsmerk. Ook al trekken veel mensen onze geloofwaardigheid in twijfel, onze journalisten controleren wel elk binnenkomend bericht. En elke foto op de websites van onze mainstream media is gemaakt door een betrouwbare fotograaf of minstens gecheckt.'

Winnaars van de AI-revolutie zijn dus journalisten die AI-berichten zullen moeten nalezen?

'Je kunt inderdaad zeggen: we laten al die

berichten goed nalezen. Dat moet dan wel gebeuren door een journalist met goede achtergrondkennis, want de fouten die AI maakt zijn vaak moeilijk te spotten. Momenteel kun je hoe dan ook niet garanderen dat zo'n tekst net zo betrouwbaar is als één die je zelf had geschreven. Waakzaamheid is dan ook meer dan ooit geboden. Elke fout die de machine maakt en die jij niet opmerkt, schaadt immers je merk.'

De Volkskrant en vervolgens ook De Morgen verklaarden plichtig dat ze AI-content ronduit bannen.

'Dat is voor de lezer een zeer sterk statement, en het verhoogt de waarde van je nieuwsmerk. Een beetje zoals *'Wij maken uw keuken in België'*. Sommigen vragen zich toch af of dat op termijn haalbaar blijft. Met generatieve AI kun je nu eenmaal ook fijne dingen doen. Het klinkt dan ook een beetje zoals popgroep Queen jarenlang zei: 'no synthesizers'. Uiteindelijk zijn ze toch met synthesizers aan de slag gegaan. Het wordt hoe dan ook een uitdaging om zo'n verbod op AI-gegenerateerde teksten af te dwingen, als je ziet dat AI-tekstgeneratoren straks ingebouwd zitten in elke tekstverwerker.'

Wie dreigen in onze sector als verliezer af te vallen?

'Als je een chatbox vraagt naar *'10 tips om indruk te maken op je nieuwe werkgever'*, dan rolt dat er zo uit, ongeveer op het niveau dat een jonge journalist zou halen. Voor dergelijke artikelen zijn er dus geen journalisten meer nodig, zou een uitgever kunnen redeneren. Ook de journalist die minder goed schrijft dan GPT4 nu en straks GPT5, verliest aan marktwaarde. Een zeer goede pen maakt nog altijd het verschil. Ik denk niet dat er hele categorieën journalisten meteen zullen moeten opstappen. Maar toch: wie alleen maar wat informatie bij elkaar googelt en daar vervolgens een verhaaltje van maakt op het taalniveau van GPT4, heeft voor zijn werkgever nog weinig toegevoegde waarde. Bij economisch zwaar weer kan die uit de boot vallen.'

De oplossing voor de klassieke nieuwsmedia is dus: blijven inzetten op kwalitatieve meerwaarde.

'Iedereen die dat wil, kan voortaan content van ChatGPT op zijn website zetten. Als Keith Richards van The Rolling Stones zou overlijden, dan kan iedereen – van amateurs tot grote media – binnen de twee minuten een door AI geschreven in memoriam online zetten. Een nachtmerrie-scenario is dat goedkope websites op die manier quasi gelijktijdig gelijklopend nieuws brengen als wij dat doen. Veel leuke servicestukken die velen van ons graag schrijven en mensen graag lezen zijn plots minder waard omdat iedereen ze kan laten maken en publiceren. Misschien moeten de *paid media* die zelfs helemaal niet meer brengen. Je kunt vandaag heel gemakkelijk met ons concurreren zonder over een even grote redactie of zelfs maar over journalisten *tout court* te beschikken.'

De nieuwe taalmodellen vormen voor de nieuwsmedia een existentieel probleem'

En dus, hoe lossen we dat op?

'AI zal geen oplossing bieden voor alle verhalen. Neem een treinongeval. ChatGPT kan vlug een prima kaderstukje over treinongevallen in het verleden maken. Maar de menselijke beleving van het nieuws, dat kan AI niet aan. Wat voel ik zelf bij het overlijden van een popicoon of een treinongeval? Alles wat persoonlijk is, wint aan belang. Een klassiek nieuwsverhaal kan Bing wel herformuleren, samenvatten of samenvoegen met eerdere verhalen. En oké, ChatGPT wordt wel getraind en ook bijgetraind door mensen: het zogenaamde RLHF, *reinforcement learning with human feedback*. Maar een

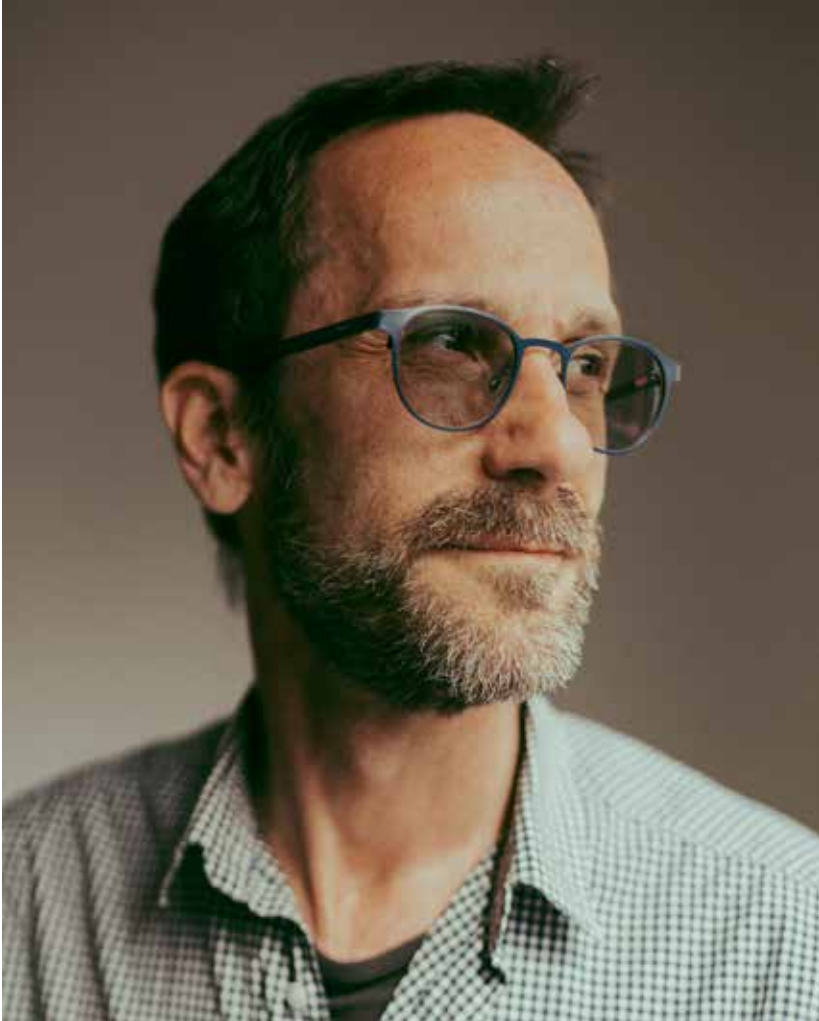
taalmodel blijft een statistische machine, heeft geen eigen mening en kan er hooguit een simuleren.'

Kan AI zich ook die persoonlijke beleving niet gaan eigen maken in een iets verdere toekomst?

'Als je een bot vraagt om vanuit het perspectief van een zestiger te schrijven wat de muziek van The Rolling Stones voor hem betekend heeft, dan zal het systeem wat anekdotes kunnen verzinnen. Maar als ik het zelf doe en ik vertel er persoonlijke anekdotes bij, dan is dat echt. Mijn intuïtie is dat we meer belevend zullen moeten schrijven. Een menselijke journalist staat met de voeten in de echte wereld, voelt de atmosfeer in een zaal, ademt.'

Horen we je daar pleiten voor meer subjectiviteit in de journalistiek, terwijl er bij de publieke opinie toch een vrij uitgesproken zucht heerst naar juist meer objectieve en onpartijdige journalistiek.

'Het betekent niet dat een journalist dan 'subjectief' is en het taalmodel 'objectief'. Het taalmodel beleeft niets, heeft geen emoties. Het reproduceert gewoon patronen uit teksten en simuleert dan eventueel beleving. Ik denk dat meer subjectiviteit in de journalistiek stilaan onvermijdelijk wordt. Persoonlijke beleving en partijdigheid zijn trouwens twee verschillende zaken. Ik kan perfect feiten op een objectieve manier weergeven en tegelijk vertellen hoe ik me daarbij voel. Tegelijk moeten we wel altijd transparant zijn over wat we doen. In dat verband ben ik nogal geïnteresseerd in een online experiment als Semafor, waar de journalist eerst probeert het nieuws zo nuchter mogelijk te vertellen, vervolgens onder een speciale hoofding zijn eigen mening geeft, en daarna, zonder commentaar, een tegengestelde mening van iemand anders eronder zet. Dat is een breuk met de traditionele scheiding tussen nieuws en opinie. Op Semafor kan dezelfde journalist zowel het hoedje van neutrale journalist opzetten als zijn mening ventileren. Dat is verfrissend en meer toekomstbestendig dan veel andere visies op de pers.'

© Anais Lesy

Intussen blijft big tech, ondanks soms dramatische oproepen om te temporiseren, laatst nog van het iconische journalistenduo Woodward en Bernstein, met miljardenfinanciering en in sneltreinvaart nieuwe AI-toepassingen ontwikkelen.

‘En essentieel daarbij is dat die chatbots alleen maar functioneren omdat ze toegang hebben tot betrouwbare nieuws-media. Daar vinden ze alles om een behoorlijk verhaal te maken. Dat is voor mij een tweede nachtmerriescenario: dat bijvoorbeeld Bing, de zoekmachine van Microsoft, al onze teksten stroopt en dan in een mum van tijd de beste ideeën en analyses uit *De Standaard* en *De Morgen* combineert. De absolute horror is natuurlijk dat die content dan overal op het net verschijnt. Hoe lokken we dan nog mensen naar onze site, en wie koopt dan nog een abonnement? Ik zie ons dan ook afstevenen op een flink conflict tussen uitgevers en technologiebedrijven daarover. Tussen Google en de uitgevers zijn er nu al gesprekken over de kostprijs

van de indexering van onze stukken. De technologiebedrijven vinden dat dat hen meteen toelaat om al die teksten te laten schrapen door hun zoekrobot en zo hun AI-systemen te trainen. En wat zullen de techbedrijven betalen voor archieven waarin ook auteursrechtelijk beschermd werk zit? In de nieuwe Europese *AI Act* staat dat de makers van taalmodellen minstens moeten onthullen welke auteursrechtelijk beschermde teksten zij zonder toestemming gebruiken. Hoe dan ook is het niet acceptabel dat ze ons werk gratis melken. We spreken wel degelijk over een existentieel probleem voor de nieuwsmedia.’

De oplossing is dan dat onze mediahuizen hun journalistieke inhoud beter afschermen voor bigtech?

‘Bing en Google teren op de archieven van de grote nieuwsmedia en die taalmodellen de toegang ontzeggen tot het Amerikaanse nieuws zal zeer moeilijk zijn. Bij ons is het wel mogelijk een analyse van een binnenlands dossier bijvoorbeeld te blokkeren.

Daarnaast kunnen we natuurlijk ook een eigen chatbot ontwikkelen en online zetten. We trainen dan een systeem louter op ons eigen archief. Die opties moeten onze media dringend regelen, want de versnelling in de evolutie van AI is adembenemend en schrikwekkend. In tegenstelling tot bij de opkomst van het internet zijn we ons gelukkig wel snel bewust van de gevaren van generatieve AI. Ook uniek is dat we al meteen anticiperen op allerlei scenario’s.’

De Raad voor de Journalistiek stelde onlangs een richtlijn op die mediabedrijven verplicht om AI-toepassingen volgens de journalistieke deontologie te laten verlopen en er transparant over te zijn. Je toonde je daar niet meteen enthousiast over.

‘Het ontgoochelt me dat die richtlijn er zomaar vanuit gaat dat wij als journalisten door AI geschreven artikels oké zouden vinden. Dat was vooraf toch een grondig debat waard geweest. Het doet me denken aan de richtlijnen in verband met native advertising: zolang er maar bij staat dat het reclame is, mag het. Deze richtlijn kan het invoeren van door AI geschreven artikels alleen maar versnellen. Uitgevers zullen geen moment aarzelen: het is oké, dus laten we het maar meteen doen. Terwijl er op korte termijn een veel te groot gevaar op fouten bestaat.’

Worden journalisten voldoende betrokken bij de beslissingen over het gebruik van AI?

‘In het verleden zijn belangrijke technologische maatregelen met een enorme impact op de journalistiek te vaak genomen zonder veel inbreng van journalisten. Dat lag vaak aan een gebrek aan interesse bij de journalisten zelf. De voorbije maanden is dat omgekeerd, onder meer hier bij Mediahuis. We moeten ons dan ook dringend in dit dossier verdiepen, er een mening over vormen en die laten horen. Met als perspectief dat mensen blijven kiezen voor vertrouwde nieuwsmerken. Ook al is dat misschien wat naïef als je ziet hoeveel mensen op Twitter maar twijfel blijven zaaien over ons vak.’

EXPO

RETROSPECTIVE FILIP CLAUS

Fotojournalist Filip Claus is 66 intussen, werkte ruim een kwarteeuw voor *De Morgen* en bleef ook nadien nog actief. Dan heeft een mens al eens materiaal voor een retrospectieve, zoals nu in de Gentse Sint-Pietersabdij. Nagenoeg 120 beelden worden er in chronologische volgorde tentoongesteld.

Filip Claus, *Oog(st)*, nog tot 20 augustus in de Sint-Pietersabdij in Gent.

BOEK

SOEUR MOURIR

Cecile Bombeke, alias zuster Godfrieda, vermoordde in de jaren 70 in een rusthuis minstens drie bejaarden. Het moordwapen was een insulinespuit, ook vandaag nog gekend als dodelijk instrument. Van die drie bejaarden wisten we het zeker, want die bekende ze. Maar klokkenluiders spraken van in het totaal misschien wel dertig verdachte overlijdens gelinkt aan Godfrieda. Wat bracht een Vlaamse non ertoe om zo moordzuchtig te werk te gaan? Tom De Smet zocht het uit, ondervroeg alle nog levende getuigen en stuitte op vreselijke feiten.

Tom De Smet, *Soeur Mourir*, Borgerhoff & Lamberigts, 224 blz, € 22,99

EXPO

WORLD PRESS PHOTO

Schitterende persfoto's zijn te bewonderen in Knokke-Heist deze zomer, waar de World Press Photo's van het jaar worden geëleerd. De expo biedt een beeldrijk overzicht van het vele en belangrijke nieuws dat in 2022 passeerde, met uiteraard bijzondere aandacht voor de winnaars van de betrokken fotopersprijzen.

World Press Photo Exhibition, Cultureel Centrum Scharpoord in Knokke-Heist, van 14 juli tot 15 augustus; ook nog op diverse plaatsen in Nederland (zie www.worldpressphoto.org/calendar).

BOEK

40 JAAR ROCKFOTOGRAFIE

En we blijven in de sfeer van de fotojournalistiek, meer bepaald met een boek. Persfotograaf Gie Knaeps (bijna 70 intussen) bundelde zowat 400 foto's die hij gedurende 40 jaar maakte van rockconcerten, vooral voor *Humo*, in een indrukwekkend overzichtswerk.

Gie Knaeps, *40 jaar rockfotografie*, Snoeck, 240 blz.

Nee, digitale media zijn niet ten dode opgeschreven

Vice, Vox, BuzzFeed. Enkele jaren geleden waren ze nog de hipste spelers in medialand. Ze hadden de code gekraakt om met journalistiek toch geld te verdienen op het internet. Ze werden vertroeteld door durfkapitalisten die het grote geld roken. Vandaag vallen ze een voor een om of moeten ze fors besparen. Hun mislukking betekent echter niet het einde van alle digitale media.

KARL VAN DEN BROECK

Het regende de voorbije maanden slecht nieuws in digitaal medialand. BuzzFeed hield er eind april mee op waardoor 180 mensen hun job verloren. Vice Media vroeg een faillissement aan en Vox Media werd overgenomen aan de helft van het bedrag dat het in 2015 waard was, na een forse ontslagronde.

Die digitale nieuwsmedia waren de hoop in bange dagen in het post-printtijdperk. Ze waren gigantisch veel geld waard; Vice tot meer dan 5,7 miljard dollar (5,3 miljard euro). Rupert Murdoch was er in 2013 als de kippen bij om erin te investeren. In datzelfde jaar doet Disney een bod op BuzzFeed voor 450 miljoen dollar (418 miljoen euro). De wonderboys achter de nieuwssite slaan het aanbod af. Ook in Vlaanderen is er opwinding bij vermogensbeheerders om op de trein te springen. Geert Noels voorspelt, ook in 2013, in *Knack* zware klappen voor 'mensen met grote drukkerijen' en succes voor 'creatieve individuen met een laptop'. Het is in datzelfde jaar dat Wouter Verschelden 1,3 miljoen euro ophaalt voor Newsmonkey, waarvan 315.000 euro met een crowdfunding, toen nog een gloednieuw financieringsinstrument. De verwachtingen waren hooggespannen. Vandaag overleeft Newsmonkey (en Business AM) dankzij de *deep pockets* van Paul Ghysens.

DOODSKLOKKEN

Dat vandaag de doods klokken luiden over de *pure players* van weleer is volgens sommigen hét bewijs dat er met nieuws geen geld te verdienen valt op het internet. Laat er echter geen misverstand over bestaan. Er zijn twee soorten van digitale media. Een eerste soort maakte optimaal

gebruik van de sociale media (Facebook op kop) om een grotere schaal te creëren. Dat is waar *venture capitalists* (VC's) dol op zijn: een kleine startup kopen, opschalen en er met een minimum aan werk een zo groot mogelijk publiek bereiken. Wie de mediasector een beetje kent, had kunnen weten dat journalistiek zich niet zo goed in die mal van de VC's laat slaan. Journalistiek is moeilijk schaalbaar, de vaste kosten zijn hoog, de output en de impact ervan onvoorspelbaar. Je kunt journalistiek ook niet eindeloos recyclen. Het idee dat een grote groep mensen bereiken automatisch leidt tot hogere inkomsten dankzij de advertenties, gaat in onze sector niet op. Als je een grotere groep wil bereiken moet je meer content produceren. En dat kost geld.

SOCIALE MEDIA

Al deze gratis digitale media waren ook sterk afhankelijk van Facebook, Google en co. Door hun – vaak vederlichte – content op sociale media te plaatsen werd een groter publiek bereikt. Maar, zoals Tom Evens, mediaprofessor aan de UGent, terecht opmerkte in *De Tijd*, waren de BuzzFeeds van deze wereld eigenlijk flamingo's die op één been de digitale reclamemarkt steunden. Alle artikels waren gratis. Toen Facebook zijn algoritmes veranderde waardoor we allemaal veel minder nieuwsberichten op onze tijdslijn kregen, begon het systeem te haperen. De ongeduldige investeerders zagen in dat ze hun geld kwijt waren. De slimsten onder hen verkochten hun aandelen op het hoogtepunt van de hype. Daar zijn VC's altijd goed in. Het gaat hen niet om het creëren van winstgevende bedrijven, ze willen de markt vooral doen geloven dat die bedrijven winstgevend gaan worden zodat hun aandelenkoersen omhoogschieten.

'OUDE' MEDIA

Een tweede groep digitale media doet het wél goed. Veel van die media zijn 'oude' media. Kranten als *The New York Times*, *The Guardian*, *The Wall Street Journal*, maar ook kleinere spelers zoals Politico hebben een strategie ontwikkeld die hen in staat stelt om met ouderwetse, doorwrochte journalistiek toch geld te verdienen. Het geld dat zij verdienen komt vooral van abonnees, maar vaak ook van filantropische stichtingen. Vooral voor de kleinere spelers – die onlangs nog verzamelen bleven op het International Journalism Festival in Perugia – is het zaak om bij stichtingen *grants* binnen te halen om hun werk te kunnen doen en hun inkomsten uit abonnementen aan te vullen. In verschillende (Europese) landen is er ook een robuuste overheidssubsidiëring van journalistiek. Die loopt bijvoorbeeld in Nederland in de vele miljoenen, ook voor regionale journalistiek en onderzoeksjournalistiek. In Vlaanderen schafte de regering Jambon I het bescheiden Vlaams Journalistiek Fonds af, waardoor journalisten nu enkel nog terecht kunnen bij Journalismfund om hun projecten gefinancierd te krijgen.

Vlaanderen heeft wel subsidies voor media (zoals Guido Van Liefveringhe in *'Fuck de media, red de pers'* opmerkte, is dat niet hetzelfde als journalistiek). Veel zelfs. Zo werd vorig jaar nog 35 miljoen euro relancegeld gepompt in de digitale transformatie van de grote mediagroepen. Kleinere spelers konden nooit op

zoveel vrijgevigheid rekenen. Daarnaast garandeert het federale postcontract nog lange tijd dat de gedrukte kranten en tijdschriften aan een prikje in de brievenbus van de abonnees worden gestopt. Die steun maakt van de grote Vlaamse mediagroepen de meest performante van Europa. Daarmee versmachten ze de markt voor nieuwe digitale initiatieven.

Wil dat zeggen dat de 'oude' media het pleit gewonnen hebben? Zeker niet. Media die kiezen voor kwaliteit en die mikken op een gemengde financiering met abonnees, giften en subsidies (en ook advertenties) hebben goede vooruitzichten. In onze buurlanden zijn spelers als Mediapart, De Correspondent of Follow the Money niet meer weg te denken. En wie had gedacht dat Apache het boekjaar nu al voor de derde keer op rij met winstcijfers zou afsluiten?

Media die kiezen voor kwaliteit, hebben goede vooruitzichten

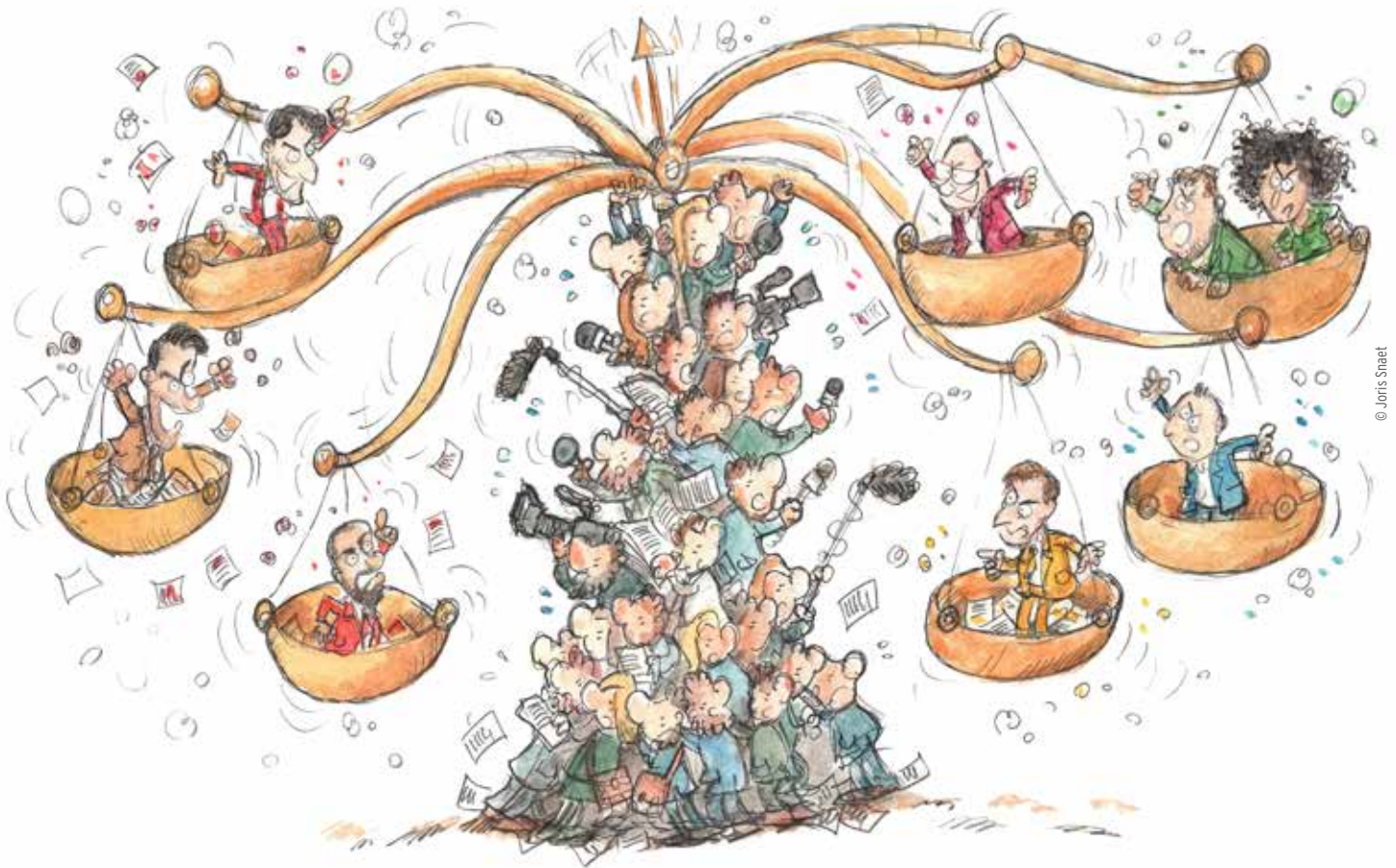
En toch zou het allemaal veel sneller kunnen gaan als Vlaanderen een voluntaristisch persbeleid zou voeren. De mythe dat journalistiek en subsidies niet compatibel zijn, dient alleen om de sterksten in de sector overeind te houden. Ook in andere sectoren (de audiovisuele media, de kunsten...) zijn er riante subsidies zonder dat de kwaliteit of de onafhankelijkheid in het gedrang komt. Anderzijds telt Vlaanderen ook geen 'geefcultuur' zoals we die in de Angelsaksische cultuur kennen. Belgische ondernemers pompen liever hun geld in voetbalploegen (om het nadien dubbel in dik terug te verdienen met nauwelijks verholen vormen van mensenhandel) dan in journalistiek.

Gelukkig zijn er nog de lezers. Die zijn in de decennia rond de eeuwwisseling vertrouwd geraakt met het waanidee dat nieuws gratis moet zijn. Na de komst van Netflix en Spotify is er nu een nieuwe generatie die het niet meer dan normaal vindt dat je voor content betaalt. Dat is een uitdaging voor de pretmedia, zoals BuzzFeed lange tijd er een was. Wie wil er nu betalen voor een abonnement op een medium dat alleen ongein en nepnieuws verspreidt?

Anderzijds is er ook een democratisch probleem voor een samenleving waar kwaliteitsnieuws alleen nog maar achter een dure betaalmuur kan worden geconsulteerd. Subsidies van de overheid zouden bijgevolg niet alleen moeten gaan naar de producenten van nieuws, maar ook naar de burger. Een nieuwsbudget voor elke Vlaming. Laat dat een gedachte zijn die ons in de toekomst moet inspireren.

Karl van den Broeck is hoofdredacteur van Apache.

Politiek onpartijdige media worstelen met percepties van partijdigheid

© Joris Snaet

De klassieke Vlaamse nieuwsmedia zijn best wel onpartijdig te noemen in politieke aangelegenheden. Toch menen veel burgers en politici - veelal in rechtse hoek - dat dat niet zo is. Beide versterken elkaar ook in die perceptie, en dat is geen goede zaak voor de democratie, zo waarschuwen communicatiewetenschappers van de Universiteit Antwerpen.

POL DELTOUR

De kritieken klinken vertrouwd en zullen het komende verkiezingsjaar ongetwijfeld weer oplaaien: de media zijn ‘niet objectief’. Hun politieke berichtgeving is ‘partijdig’ en ze ‘zitten in de zak van partijvoorzitter X’ (invullen naar believen).

Enkele (hoofdzakelijk met de Universiteit Antwerpen verbonden) communicatiewetenschappers komen met een reeks gebundelde onderzoeken dan ook als geroepen. In de zonet verschenen publicatie *Journalistiek uit balans?* snijden ze het thema van de partijdige pers aan in twee bewegingen: hoe zit het sowieso met de politieke (on)partijdigheid van Vlaamse kranten en tv-omroepen, en hoe percipiëren burgers, politici en ook journalisten zelf de hele kwestie?

BEST ONPARTIIDIG

Eerst het goede nieuws. Met de politieke onpartijdigheid blijkt het in het Vlaamse nieuwsmedialandschap best mee te vallen. De wetenschappers turfden alle (relevante) artikelen verschenen in *De Standaard*, *De Morgen* en *Het Laatste Nieuws* van 2000 tot 2019 en alle 19u-journaals op VRT en VTM van 2003 tot 2021. Daaruit leren ze dat – ongeacht de politieke partijen waarover het gaat – vooral de ‘machtslogica’ bepaalt hoeveel aandacht politici krijgen. Regeringspartijen komen meer aan bod dan oppositiepartijen, en binnen die context meer specifiek ministers. Dat is ook logisch, zeggen de onderzoekers, gelet op de grotere maatschappelijke impact die regering hebben.

Het onderzoek naar de tv-journaals leerde Hanne Tillemans en Peter Van Aelst dat doorheen de jaren vooral CD&V, Open Vld en N-VA op extra aandacht van de tv-zenders konden rekenen. Welke ministers (nog) meer aan bod komen dan andere, hangt af van de context. Zo is het

geen toeval dat in coronajaar 2021 vooral de tandem De Croo-Vandenbroucke goed scoorde in de tv-journaals (ook al heeft hun uitzonderlijk lange spreektijd ook te maken met het rechtstreeks uitzenden van de persconferenties van het Overlegcomité in de journaals). Op het niveau van de partijvoorzitters valt nog de buitenproportionale aandacht op die de drie kranten gaven aan N-VA-voorzitter Bart De Wever. Hoe dan ook primeert die machtslogica op de electorale logica, die aangeeft rekening te houden met de verkiezingsresultaten van politieke partijen. En het verklaart waarom het extreemrechtse Vlaams Belang ondanks goede electorale scores relatief weinig in nieuws- en duidingsprogramma's opduikt. Zolang VB op basis van het politieke cordon sanitaire van deelneming aan de macht uitgesloten blijft, zit dat niet meteen te veranderen.

Overigens wordt de electorale logica uitgerekend in verkiezingstijd toch weer relevanter en tempert ze de machtslogica. In een routineperiode gaat slechts 13 procent van de aandacht in de tv-journaals naar politici van oppositiepartijen; in de zes weken voor een verkiezing verdubbelt dat naar liefst 26 procent. Het aandeel van Vlaams Belang wordt zelfs bijna drie keer groter dan in normale periodes. Het aantal keren in het nieuws is een zaak, de toon van de berichtgeving een andere. Maar ook op dat punt releveerde het krantenonderzoek maar weinig verschillen tussen de partijen. ‘In het algemeen berichten de kranten wel vaker negatief dan positief over de Vlaamse partijen’, zeggen Kathleen Beckers en Annelien Van Remoortere. ‘Wat misschien niet verrassend is gezien negatief nieuws een grotere nieuwswaarde heeft.’

Opmerkelijk is nog dat de vorsers noch tussen de drie betrokken kranten, noch tussen beide omroepen noemenswaardige

verschillen in aanpak aantreffen. Voor VRT en VTM valt dat te situeren binnen hun decretaal opgelegde onpartijdigheidsplicht. Voor de kranten geldt die niet, maar sedert hun politieke ontzuiling mikken zij in de praktijk toch op een minimum aan onpartijdigheid.

‘VIJANDIGE MEDIA’

Tot daar het goede nieuws. Want die wetenschappelijk vastgestelde onpartijdigheid blijkt niet overeen te komen met de indrukken die burgers, politici en zelfs journalisten zelf daarover hebben.

In 2018 en in 2022 voerden Karolin Soontjens en Patrick van Erkel een online enquête uit bij omzeggens een paar duizend Vlamingen. Resultaat: zowat twee derde blijkt het eigen (!) nieuwsmedium min of meer partijdig te vinden, en dat aandeel nam in de loop van drie jaar nog toe. Niet dat men de partijdige vertekening zo groot vindt. In 2018 gaven nieuwsgebruikers op de schaal van 0 (= onpartijdig) tot 5 (= zeer partijdig) hun nieuwsmedium een gemiddelde score van 1,3. In 2022 evolueerde dat wel tot al 1,7.

In het algemeen vinden nieuwsconsumenten vooral dat hun eigen voorkeurspartij wordt benadeeld. Dat fenomeen van de ‘vijandige media’ is ook in andere landen vastgesteld. Maar de onderzoekers vonden nog een ander relevant element: de politieke overtuiging van de nieuwsgebruiker. ‘Hoe rechtser burgers zijn, hoe meer ze vinden dat hun favoriete, rechtse partij wordt benadeeld door de traditionele nieuwsmedia.’

POLITICI

En wat denken politici over de (on)partijdigheid van de Vlaamse journalistiek? Een paar honderd (Nederlandstalige Belgische) beleidsverantwoordelijken werden achtereenvolgens ondervraagd

daarover in 2018 en 2022. Het leerde Karolin Soontjens, Annelien Van Remoortere en Stefaan Walgrave dat driekwart van hen vindt dat de eigen partij wordt benadeeld. Eén op de tien heeft zelfs het gevoel ‘zeer sterk’ benadeeld te zijn. Opmerkelijk is dat vooral kwaliteitstitels als partijdig worden gezien, met *De Morgen*, *De Standaard* en *Knack* op kop. Ook valt op dat politici vinden dat VTM minder partijdig bericht dan de VRT. Het ongenoegen blijkt vooral groot bij hooggeplaatste politici, zoals partijleiders, ministers en parlementsvoorzitters. En op de links-rechtsschaal zijn het opnieuw rechtsdenkenden die negatiever zijn. Meer concreet voelen vooral N-VA- en Vlaams Belang-politici zich onheus partijdig behandeld.

Dat blijkt ook uit hun gedrag op Twitter. Vorser August De Mulder analyseerde de mediakritische tweets die 68 Vlaamse politici verstuurden gedurende vier maanden in de periode eind 2018-begin 2019. N-VA-politici tekenden voor ruim de helft daarvan (met een hoofdrol voor Theo Francken), VB-politici voor ruim een vijfde, wat even veel is als de vijf overige partijen samen.

JOURNALISTEN ZELF

Hoe zien, tot slot, journalisten zelf de mate van (on)partijdigheid van het nieuws dat ze verspreiden? 168 Vlaamse politieke journalisten namen in 2018 deel aan een enquête daarover. Eerder onderzoek, ook in het buitenland, releveerde al dat journalisten zich in het algemeen iets meer aan de linkerzijde van het politieke spectrum bevinden, en dat wordt nogmaals bevestigd. Op een schaal van 0 (= links) tot 10 (= rechts) laten de bevraagde Vlaamse politieke journalisten een gemiddelde score van 4,2 noteren. Alleen, zeggen ze, laten ze dat niet merken in hun berichtgeving. Wel blijkt dat ze rekening houden met het politieke beeld dat ze hebben van hun publiek. En dat publiek situeren de journalisten op een gemiddelde score van 5,28, of iets meer naar rechts dan de gemiddelde Vlaming.

Concreet uit zich dat vooral in (licht) partijdige afwijkingen in het voordeel van N-VA (5,7) en Open Vld (5,4). Het punt is, aldus de onderzoekers, dat het (relatief rechtse) politieke beeld dat journalisten hebben van hun publiek niet helemaal klopt met de plaats op het politieke spectrum waar dat publiek zichzelf situeert. Zo plaatsen journalisten van *Het Laatste Nieuws* hun publiek op score 6,6 van de links-rechtsschaal, terwijl dat publiek zelf zich op 5,6 positioneert. Bij *Het Nieuwsblad* ligt de verhouding op 6,1 tegenover 5,5. Alleen bij *De Morgen* zien we iets omgekeerd: daar schatten journalisten hun publiek linkser in dan het is, met name op score 3 van de links-rechtsschaal, terwijl dat publiek zelf zich een score van 4,7 geeft. ‘Als journalisten dus hun media-inhouden aanpassen aan wat ze denken dat de politieke voorkeur is van hun publiek’, concluderen de onderzoekers, ‘dan zou dat kunnen leiden tot een overrepresentatie van bepaalde politieke partijen in het nieuws, voornamelijk die aan de rechterzijde van het politieke spectrum.’ Die mogelijk ‘rechtse bias’ in het Vlaamse politieke nieuws staat hoe dan ook haaks op de vooral bij N-VA-politici gehoorde kritiek over de partijdigheid van de berichtgeving in hun nadeel.

SPIRAAL VAN WANTROUWEN

Zeker bij N-VA is de negatieve houding tegenover de media verwonderlijk, besluit UA-professor Stefaan Walgrave. ‘Want de partij komt uitgebreid aan bod, zowel op tv als in de kranten. En haar voorzitter is

zonder meer de meest gemediatiseerde politicus van het land, al jaren aan een stuk.’ Toch houdt de academicus een slag om de arm, want ‘meer subtiele mechanismen, zoals een meer negatieve berichtgeving, een meer kritische vraagstelling of een andere framing hebben we in deze onderzoeken niet gemeten. Maar politici die zich benadeeld voelen, verwijzen in groten getale naar het te weinig aan bod komen van hun partij. Dat onderzochten we wel en die beschuldiging klopt dus niet.’ Zorgwekkend noemt Walgrave vooral dat ‘de partijdigheidspercepties van politici doorwerken in hun gedrag, en uiteindelijk effect hebben op wat burgers denken over de nieuwsmedia. Zo ontstaat een spiraal van wantrouwen. Als meer en meer burgers zich van de traditionele nieuwsmedia afkeren, dan haalt dat de bodem van onder een redelijk, op feiten gebaseerd en rationeel debat. En als dat betekent dat burgers alleen nog via sociale media aan nieuws raken, dan stijgt het geloof in samenzweringstheorieën, neemt de feitenkennis af en gaat de polarisatie omhoog.’

Aan Amerikaanse toestanden zijn we gelukkig nog niet toe. Stefaan Walgrave: ‘Dat in Vlaanderen nog zoveel burgers zich via traditionele nieuwsmedia informeren, is een bijzonder goede zaak; dat moeten we koesteren. Toch lijkt ook bij de Vlaamse burgers de perceptie van partijdige media toe te nemen. De erosie is dus ook bij ons een feit. Of we nog in de gezonde zone zitten of al afgegleden zijn in de rode zone, is iets dat we nauwlettend in het oog moeten blijven houden.’

Karolien Soontjens, Kathleen Beckers & Annelien Van Remoortere (red.)

Journalistiek uit balans? Inhoud, percepties, en gevolgen van de partijdigheid van de Vlaamse media
ASP, 2023, 135 blz.

Openbaarheid van bestuur blijft onvoltooide werf

De Kamer behandelt het voorstel van minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden (CD&V) om de federale wet op de openbaarheid van bestuur een opfrisbeurt te geven. In de bevoegde Kamercommissie werden vertegenwoordigers van de VVJ, de Franstalige zustervereniging AJP en organisaties zoals Transparencia en Cumuleo gehoord.

Het wetsontwerp van Verlinden bevat positieve elementen, maar zet ook weer enkele stappen achteruit. Zo wordt, parallel met het Vlaamse Openbaarheidsdecreet, nu ook 'interne communicatie' ingevoerd als weigeringsgrond voor openbaarheid. Dat betekent dat documenten die circuleren op het niveau van ministers of staatssecretarissen, hun kabinetten, de administratie en ook politieke partijen niet hoeven te worden vrijgegeven. Hetzelfde geldt voor informatie in de context van een gerechtelijke procedure.

ONTERECHTE AFSCHERMING

Net nu schrijven *De Tijd* en *Apache* op basis van gezamenlijk onderzoek dat de toepassing van de huidige wetgeving al te vaak te wensen overlaat. Ze bekeken daarvoor ruim 330 bestuursdossiers waarvoor de openbaarheid werd geweigerd en de betrokkene verzet aantekende. In bijna 85 procent van de gevallen bleek de

overheidsdienst de informatie onterecht af te schermen, volledig dan wel gedeeltelijk.

De fiscus spant de kroon: zij tekent voor een derde van de onterechte weigeringen. Ook de overheidsdiensten Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu worden meer dan eens teruggefloten. Maar allerlei overheidsinstanties zijn in het bedje ziek, aldus de journalisten van *De Tijd* en *Apache*. Hetzelfde doet zich overigens voor op Vlaams en gemeentelijk niveau. Beroep aantekenen tegen een weigering is hoe dan ook aan te raden. De bevoegde federale beroepscommissie oordeelde dat acht op de tien weigeringen in de voorbije twee jaar onterecht waren. De Vlaamse beroepsinstantie gaf klagende burgers of organisaties in ruim de helft van de gevallen gelijk. Ook een ultiem beroep bij de Raad van State brengt in zowat de helft van de gevallen zoden aan de dijk. (PDE)

MEER INFO:

Wetsontwerp 3217:
hoorzitting
» kamer.be

Wetsontwerp holt bestuurlijke
transparantie verder uit
» journalist.be

VVJ in overleg met uitgevers over gewijzigde fiscaliteit auteursrechten

De hervorming van het fiscaal voordeelregime voor auteursrechtenvergoedingen is een *fait accompli*. Het goede nieuws: journalistiek werk valt – voorwaardelijk – binnen het nieuwe toepassingsgebied. Het slechte nieuws: op termijn (inkomstjaar 2025) kan nog maar tot 30% van de totale vergoeding worden aangegeven als fiscaal voordelige auteursrechtenvergoeding, tegenover 50% nu.

Als een deel van de vergoeding straks niet langer onder het fiscale gunstregime valt, dalen logischerwijs ook de netto-inkom-

sten. De Journalisten Auteursmaatschappij (JAM) rekende voor dat dit inkomstenverlies jaarlijks makkelijk enkele duizenden euro's kan bedragen.

De VVJ vroeg de uitgevers hoe dit verlies te compenseren. Momenteel worden twee pistes onderzocht: fiscale optimalisatie en optrekken van bruto-inkomsten. Wordt vervolgd.

LOONTREKKENDEN

De programmawet maakt geen onderscheid tussen freelancers en loontrekken-

den. Ook loontrekkenden kunnen dus in principe terugvallen op het fiscaal gunstregime van auteursrechten, ware het niet dat een Koninklijk Besluit van 5 mei 2023 roet in het eten gooit. Om kort te gaan: zij die in het verleden geen auteursrechtenvergoeding ontvingen, zouden dat in de toekomst door het zogenaamde verbod op loonconversie ook niet kunnen. Mediabedrijven die de regeling tot dusver niet gebruikten voor hun loontrekkende journalisten, voelen zich hierdoor gepasseerd. (CM)

Fake news ontkrachten is een belangrijke taak voor ons

JONAS LIPS BEHEERT HET TIKTOK-KANAAL VAN HLN

SELMA FRANSEN

Jonas Lips (24) startte het TikTok-kanaal van *Het Laatste Nieuws*. Wat houdt zijn job als TikTok-journalist in?

'In 2020 nam ik voor het eerst een kijkje op TikTok. Al snel zag ik waarom het jongeren aanspreekt: onbekende tieners die een filmpje maken dat een snaar raakt, kunnen een miljoenenpubliek bereiken. Niet lang daarna kreeg ik de vraag van VRT, waar ik toen werkte al researcher, om aan de slag te gaan voor het TikTok-kanaal van *Karrewiet*. Ik maakte allerlei leuke short video's op plekken die kinderen aanspreken, zoals Plopsaland. Voor klassieke media is TikTok een minder evident medium. Daarom was ik meteen geïnteresseerd toen ik in oktober 2021 de kans kreeg om de overstap te maken naar DPG en een TikTok-kanaal te starten voor *Het Laatste Nieuws*. Op dat moment zaten er nog geen klassieke nieuwsmerken op TikTok. Inmiddels heeft het kanaal van *Het Laatste Nieuws* ruim 286.000 volgers en zijn haast alle Vlaamse kranten vertegenwoordigd op TikTok.'

Hoe zette je de eerste stappen op TikTok met *Het Laatste Nieuws*?

'We besloten te focussen op 13-17-jarigen, een doelgroep die we niet via de krant of *HLN.be* bereiken, maar die de hoofdgebruikers van TikTok vormen. We werkten een strategie uit om het nieuws naar hen toe te brengen, met een *tone of voice* en content die aansluiten bij hun leefwereld. Vervolgens hebben we een grafische stijl uitgewerkt die voor herkenbaarheid zorgt. Als anker geef ik het kanaal een eigen stem en gezicht, wat bij een personality-gedreven medium als TikTok van groot belang is. Vervolgens hebben we gezorgd dat het account *verified* werd, om te tonen dat onze content betrouwbaar is.'

Hoe breng je serieus nieuws op een medium dat vooral entertainend is?

'Voor een visueel medium als TikTok is het handig dat *HLN* toegang heeft tot beeldmateriaal en reporters van VTM Nieuws. Bij groot en complex nieuws, zoals de oorlog in Oekraïne, laten we vaak repor-

ters ter plekke de vragen van kijkers op toegankelijke wijze beantwoorden. Als ik voor het eerst met een doorgewinterde journalist samenwerk, leg ik vooraf goed uit hoe het kanaal werkt. Collega's willen graag een jonge doelgroep bereiken en zijn daarvoor best bereid om even hun hand op de camera te leggen en weer weg te trekken voordat ze beginnen te praten. Want ja, dat soort moves zorgt voor een mooi overgangetje tussen filmpjes op TikTok en hoort er een beetje bij.'

Hoe ziet jouw werkdag eruit?

'Ik volg de redactievergadering van *HLN* en maak dan een selectie van de topics die ik op TikTok wil brengen. De hoofdmoet is het grootste nieuws van de dag op jongerenmaat, afgewisseld met nieuws uit de leefwereld van tieners en een beetje showbizz, bijvoorbeeld over de finale van *The Masked Singer* en over bekende YouTubers. Ik ga op zoek naar beeldmateriaal en schrijf mijn teksten uit, waarin ik het nieuws op tienermaat duid. Als anker

leg ik moeilijke woorden uit en probeer ik de kijkers direct aan te spreken. Door een video te starten met een intro als “mischien hoor jij straks of je een A-, B-, of C-attest krijgt, maar wat houdt dat nu precies in?” voelen ze dat de inhoud echt voor hen gemaakt is. De teksten spreek ik in en monteer ik over nieuwsvideo's van 30 à 40 seconden. Vanaf 16 uur, wanneer onze kijkers uit school komen, post ik elke 30 minuten een video. Daarna

‘Als blijkt dat TikTok door China wordt gebruikt voor spionage, dan stoppen we ermee’

modereer ik de reacties, dat zijn er soms wel 2.000 per video. Die reacties helpen me om te weten welke vragen jongeren hebben over het nieuws. Bij het modereën ervan laat ik meningen staan, maar er zijn wel grenzen, die ik duidelijk aangeef. Als er heftige topics in het nieuws zijn, verwijst ik door naar Awel. Ik heb op die manier veel contact met kijkers – op straat spreken ze me soms aan als “de meneer van het nieuws” (*lacht*). Omdat het kanaal en de workload snel gegroeid zijn, is Desna Lespinoy onlangs gestart als tweede anker.’

Wat is het strategisch belang van TikTok voor grote media?

‘Weinig volgers klikken van TikTok door naar *HLN.be*, maar ze leren *HLN* zo wel kennen. Via ons TikTok-kanaal betrekken we hen bij het nieuws en geven we hen betrouwbare informatie. Soms sturen ze me filmpjes die ze online gezien hebben en vragen ze of *HLN* daar duiding bij kan geven. Fake news ontcrachten is een

belangrijke taak van ons kanaal: het is relevant om als journalistiek medium tegenwicht te bieden aan de complottheorieën die volop op TikTok circuleren. Ik zie nog veel mogelijkheden voor media om meer uit TikTok te halen. Je kan er nu ook langere video's posten en live gaan. Ik denk dat media veel meer zullen inzetten op zulke live streams om belangrijke gebeurtenissen te verslaan op de kanalen waar hun publiek al aanwezig is.’

TikTok is eigendom van het Chinese techbedrijf ByteDance. Dat baart overheden zorgen: de Amerikaanse overheid en de Europese Commissie verbieden het gebruik van TikTok op zakelijke apparaten van ambtenaren. Hoe kijk jij daarnaar?

‘Als blijkt dat gegevens worden gelekt of dat TikTok door China wordt gebruikt voor spionage, dan gaat *HLN* van TikTok af. Op dit moment is daar echter geen bewijs voor. In maart was er een hoorzitting in het Amerikaanse Congres over de dataveiligheid van TikTok en ook daar werd niet aangetoond dat de Chinese overheid toegang heeft tot data van TikTok-gebruikers. Dat neemt niet weg dat we TikTok kritisch in het oog moeten houden. Dat geldt voor alle sociale media, want van Google tot Snapchat, ze slaan allemaal data op. Ik zie TikTok voorlopig niet verboden worden en zelfs als dat gebeurt, is het format van short video *an sich* een blijver.’

Hoe kunnen journalisten TikTok als bron gebruiken?

‘Als je een account aanmaakt, kan je jouw interesses aangeven en krijg je daar heel gericht content over. Binnen elk interesseveld zijn er mensen op TikTok. Er is bijvoorbeeld een hele community van medische professionals die geverifieerd zijn en vertellen over hun vak. Politici zitten er uiteraard ook. Ik heb daar gemengde gevoelens over, want jongeren vormen zo een mening op basis van “TikTok-personality” in plaats van op inhoud. Het is nog de vraag of dat zich vertaalt in stemmen, maar feit is dat ze “King Connah” en Tom Van

Grieken kennen van TikTok, maar niet weten wie Wouter Beke is.’

Deze maand komt je boek *TikTok Academy* uit.

‘Om een eerlijk beeld te geven van TikTok, interviewde ik voor het boek TikTok-pioniers, marketeers en academici. Ik wil laten zien wat je met TikTok kan doen, maar ook waarschuwen voor bezwaren rond privacy, fake news en TikTok-trends. Want helaas zijn er trends, zoals de *black out challenge*, die het leven gekost hebben aan kinderen die ze uitprobeerden. Wat mij echter het meest is bijgebleven van mijn research voor het boek, is de creativiteit van de jonge gasten die op TikTok actief zijn. Er wordt soms lacherig over gedaan, maar volgens mij zitten daar de filmmakers van de toekomst tussen. Die ambitie heb ik zelf trouwens niet; ik ben privé nauwelijks actief op TikTok, want ik zit er al de hele dag voor mijn werk!’

Jonas Lips, *TikTok Academy*, Lannoo, 176 blz, € 24,99

Reuzegom-arrest doet fundamentele vragen rijzen over verhouding pers/gerecht

De vermeend 'milde' veroordelingen in de Reuzegom-zaak leiden tot veel maatschappelijk ongenoegen. Wrang daarbij is dat het Antwerpse hof van beroep de straffen milderde wegens de 'negatieve mediaberichtgeving' over de beklaagden.

POL DELTOUR

Al bij al was het ook mogelijk geweest dat het Antwerpse hof van beroep gewoon geen uitspraak over de Reuzegom-zaak had gedaan. Allerlei advocaten hadden immers aangevoerd dat er voor de Reuzegommers geen eerlijk proces meer mogelijk was wegens een 'trial by media' vooraf.

De ruime en voor de Reuzegommers 'negatieve' berichtgeving had nu eenmaal hun vermoeden van onschuld gekrenkt, heette het. En dus waren de rechters niet langer in de mogelijkheid onpartijdig te oordelen.

Bovendien was al die informatie naar de pers gelekt doordat sommigen bij justitie hun beroepsgeheim en het geheim van het strafonderzoek aan hun laars hadden gelapt. De advocaten concludeerden met een oproep aan het hof om de strafvordering onontvankelijk te verklaren. In dat geval hadden de Reuzegommers huiswaarts kunnen keren zelfs zonder dat de zaak ten gronde behandeld was geweest.

Het Antwerpse hof van beroep heeft dat betoog weerlegd. De grote persaandacht voor het proces doet geen afbreuk aan de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechters, staat in het arrest van 26 mei. 'Het hof houdt bij de behandeling geen rekening met de inhoud van krantenartikelen, boeken of enige andere vorm van berichtgeving die

in de (sociale) media zouden zijn verschenen.' Ook het vermoeden van onschuld blijft overeind, beklemtonen de rechters, met een impliciete sneer naar raadsman Sven Mary, die het voor de familie Dia opnam.

Over de perslekken merkt het hof nog op dat er daaromtrent twee strafonderzoeken worden gevoerd. 'Desgevallend kunnen de beklaagden ook juridische stappen nemen tegen de betreffende journalisten of mediabedrijven.' Maar aan het recht op een eerlijk proces doet dat allemaal dus geen afbreuk. Zeggen dat het hof door pers of publiek onder druk is gezet, is onterecht twijfelen aan de onafhankelijkheid van het hof, aldus het arrest.

KOUD EN WARM

Het venijn zit in de staart, want wanneer de rechters aan het eind toekomen aan de concrete straffen, blijkt de mediaberichtgeving alsnog een factor. Bij de straf-toemeting zeggen ze rekening te houden met 'het aandeel van elk der beklaagden in de bewezen verklaarde feiten, de door beklaagden reeds ondergane tuchtsancties, *de negatieve berichtgeving via de (sociale) media waarvan de beklaagden (en zelfs familieleden) het voorwerp werden en de impact hiervan op de beklaagden en hun leefwereld, evenals het tijdsverloop sedert de feiten' (eigen cursief).*

Op die manier blaast het hof van beroep koud en warm. Voor de onafhankelijke beoordeling van de Reuzegom-zaak als zodanig is de ruime en 'negatieve' mediabelangstelling geen beletsel, maar dat blijkt ze wel te zijn om voluit te gaan in de bestrafing van de Reuzegommers.

Mogelijk valt een rechtstheoretische uitleg te geven voor die spagaat, maar van een volgehouden onafhankelijkheid tegenover pers en publiek getuigt de zienswijze niet echt. Bovendien geeft het Antwerpse hof van beroep impliciet het signaal dat de ruime media-aandacht voor de zaak ongepast was. Meer: tussen de regels kan men in het arrest zelfs lezen dat het aan de (klassieke en sociale) media is te wijten dat het hof niet tot een strengere bestrafing is gekomen dan de werkstraffen en boetes die het heeft uitgesproken.

Het is zeker niet de eerste keer dat een rechtscollege de straffen mildert 'omdat betrokkene eerder al voldoende is gestraft in de media en de publieke opinie'. Maar in de context van de nogal brede maatschappelijke kritiek op de klassenjustitie in de Reuzegom-zaak, is die rechterlijke keuze extra relevant. En geeft ze ook extra aanleiding tot heroverweging.

TOPPLEITER JAN DE MAN SCHRIJFT BOEK OVER RELATIE PERS-JUSTITIE

‘Journalisten én advocaten moeten er samen uitkomen’

Aan mediagenieke processen geen gebrek. Ze komen met do’s-and-don’ts voor journalisten. Omgekeerd fronst de gerechtelijke wereld de wenkbrauwen bij liveblogs of polls die polsen naar schuld of onschuld. Strafpleiter Jan De Man blikt in zijn boek ‘Eén tegen allen’ terug op een carrière van bijna vijftig jaar en laat de relatie pers-justitie niet ongemoeid. Een aantal passages leggen we voor aan gerechtsjournalisten en de gerechtelijke wereld.

CHARLOTTE MICHILS

Voer het debat niet in de krant of op een nieuwssite. Live verslaggeving, polls ... zorgen ervoor dat een dossier al te opgefokt wordt. Een poll met de vraag of de lezers de spijtbetuigingen van de ondervraagden tijdens de zitting oprecht vonden of niet. Ja of neen? ‘Waar zijn we mee bezig? Dat is de moderne vorm van de lynchpartijen van eeuwen geleden. Of van de consul in het Colosseum: duim omhoog of duim omlaag.’

KRISTOF AERTS - DESKUNDIGE COMMUNICATIE BIJ HET PARKET VAN ANTWERPEN

‘De aandacht van de media en de publieke opinie voor justitie in het algemeen steeg de laatste jaren door programma’s als De Rechtbank en Het parket. Die inzicht in de werking leert dat elk dossier zich in een specifieke context afspeelt. Net daarom is recht spreken geen bandwerk en heeft de wetgever de procureur bij de strafvordering en de rechter bij het vonnis een vork aan mogelijkheden gegeven. Gelukkig hebben die procureur en die rechter voor die beoordeling wel het

volledige dossier gelezen.’

‘Dat staat in schril contrast met de gerechtsverslaggeving, waarbij mediatieke processen via liveblogs te volgen zijn, waarbij elke nuance verdwijnt en mensen met één druk op een knop een mening geven over een dossier dat ze niet eens kennen. Dat is niet waarvoor de openbaarheid van de zitting is ingebed in ons rechtssysteem. De banalisering van de rechtsgang wordt naar mijn gevoel een zeer kwalijke evolutie.’

MARTIN MINNAERT - PERSRAADSHEER GENT

‘Mijn suggestie zou zijn om het instituut van persrechter op uniforme wijze in de wet te regelen. Nu zijn er uiteenlopende gebruiken in de verschillende entiteiten, waardoor de media door de bomen het bos niet meer zien. Dat leidt enkel tot verwarring. De opdracht van persrechter komt overigens boven op je gewone taken. Dat maakt dat je op de dag van de uitspraak wordt verrast door vragen van journalisten en je in allerlei opzoekingen moet doen. Het zou goed zijn mocht de pers wat kunnen anticiperen.’

‘Of de naam van een partij in een rechtszaak wordt gepubliceerd, valt onder de uitsluitende verantwoordelijkheid van de media. De persrechter zelf moet zich houden aan de Europese Privacyverordening en de Belgische uitvoeringswet, ook voor de informatie die hij haalt uit een

geautomatiseerd gegevensbestand. Sowieso blijft de praktijk om een zaak te herleiden tot een ‘persoon’ in de plaats van een ‘gebeurtenis’ een heikel punt.’ ‘Gerechtsjournalisten zouden minstens een begin van juridische opleiding moeten hebben. Veel misverstanden en fouten in de berichtgeving hangen samen met een gebrek aan kennis over juridische begrippen en gerechtelijke organisatie.’

‘Vermijd tot slot sensatiezucht in gerechtsjournalistiek. Een magistraat heeft geen commerciële ingesteldheid en hanteert andere normen en waarden. Volg de regels van een ‘eerlijk proces’, ook in de berichtgeving. Titels en quotes moeten de lading dekken, vermijd clickbait-titels. Voor magistraten is juridische informatie geen consumptiegoed.’

De gerechtsverslaggeving is erg geëvolueerd. In het begin waren er de ‘discrete’, ‘gespecialiseerde’ gerechtsjournalisten, later werden ze vergezeld door cameraploegen en tv-journalisten. ‘In elke vrije hoek van het gerechtsgebouw werd een ministudiootje ingericht, voor liveverslaggeving en gesprekken met advocaten als er eventjes een pauze was, alsof het om een rustinterview tijdens een voetbalwedstrijd ging.’ Het fragment toont aan dat het water tussen pers en justitie erg diep kan zijn. Hoe kunnen de noden van pers en justitie beter op elkaar afgestemd worden, operationeel en inhoudelijk?

De zaak-Dutroux was de motor voor ingrijpende verandering, ook op het vlak van justitie. Zowel de zetelende magistratuur als het openbaar ministerie kreeg een perswoordvoerder. Volgens De Man heeft ook de advocatuur nog een weg af te leggen op het vlak van externe communicatie.

SOFIE DEMEYER - WOORDVOERSTER ADVOCaat.BE EN VOORMALIGE GERECHTSJOURNALIST VRT

‘Mr. De Man laat het werk dat wij verzetten op het gebied van externe communicatie onderbelicht. De voorbije jaren posten we via Facebook, LinkedIn en Twitter bijna dagelijks relevante berichten van en over de advocatuur. Voorts is onze website Advocaat.be recentelijk nog vernieuwd en hebben we nu ook de website ordevanvlaamsebalies.be. Dat is een website die zich in eerste instantie naar advocaten richt, maar zowat alle informatie is er vrij toegankelijk voor pers en publiek. Zo zijn we best wel transparant over de tuchtrechtelijke aanpak van advocaten die hun boekje te buiten gaan, op beide websites vind je daar jaarlijks een verslag over. Sinds twee jaar heeft Advocaat.be met mij nu ook een professionele woordvoerder om allerlei aspecten van

en over de advocatuur te duiden. Ik fungeer dan ook als het eerste aanspreekpunt voor alle vragen over de beroepsgroep. Zo heb ik recent in het VRT Journaal nog uitgelegd hoe het komt dat het vaak dezelfde bekende advocaten zijn die opduiken in een zaak die de pers haalt. Ik ga nooit uitleg geven over een individuele zaak waar een advocaat bij betrokken is maar voor algemene vragen over de advocatuur mogen advocaten een journalist altijd naar mij doorsturen. En als onze beroepsgroep of de werking van de advocatuur onder vuur ligt, reageren wij via een reactie in de pers of een opiniebijdrage van onze voorzitter of een bestuurslid en zal ik helpen om het publiek een juiste kijk op de zaak te geven.’

STEPHANIE ROMANS - MEDIAFIN/ DE TIJD

‘Het is een delicate balans, en journalisten moeten erover waken dat ze niet gebruikt worden om een beslissing in de een of andere richting te duwen. Het gevaar voor eenzijdige berichtgeving is in gerechtsverslaggeving wellicht groter dan in andere takken van de journalistiek. Door het geheim van het onderzoek is de informatie beperkt en moeilijk te checken. Tegelijk kan je van de media niet verwachten dat ze niet berichten tot de eerste procesdag. Dat geldt des te meer voor zaken met een groot maatschappelijk belang. Persaandacht kan net een nieuwe wind laten waaien. Ik denk aan zaken als Quatargate. Correcte berichtgeving – al is het dan een tijdelijke stand van zaken - kan ook een tegenwicht bieden aan onbevestigde geruchten op sociale media.’

MARIEKE VAN CAUWENBERGHE - VRT

‘In een gerechtelijke context zijn we net extra voorzichtig. De beslissing om uit te pakken met een primeur is niet de beslissing van een enkele journalist, er gaat altijd overleg aan vooraf. Wil je je niet laten gebruiken, dan moeten onafhankelijke bronnen je info kunnen bevestigen. Je moet je steeds afvragen waarom net jij dat dossier in primeur krijgt. Bij twijfel is het goed om over meer info te beschikken en niet alles meteen online te gooien. Info aantrekken vraagt tijd en een goed netwerk. Soms word je ook gevraagd om bepaalde info nog niet te brengen om het onderzoek niet te schaden. Dan doe je dat. Kortom, overleg werkt vertragend als er info binnenloopt. Het zoekt antwoorden op belangrijke vragen: waarom heeft die persoon dat gestuurd, wie kan het bevestigen, welke belangen spelen er op de achtergrond.’

Journalisten ‘moeten heel voorzichtig omgaan met vertrouwelijke en exclusieve informatie. Ze zouden kritisch moeten blijven en zich afvragen waarom net zij toegang krijgen tot een dossier. Helaas gebeurt dat tegenwoordig steeds minder.’

FAROEK ÖZGÜNES - DPG MEDIA

‘De vraag waarom jij en niemand anders in primeur een verhaal aangeboden krijgt, moet altijd een eerste bezorgdheid zijn van elke journalist. Is je bron iemand die je voordien amper kende en is die persoon plots gul met informatie? Mogelijk draai je dan onbewust mee in iemands mediastrategie. Ik benader zo iemand met gezonde argwaan en een kritische blik. Ik

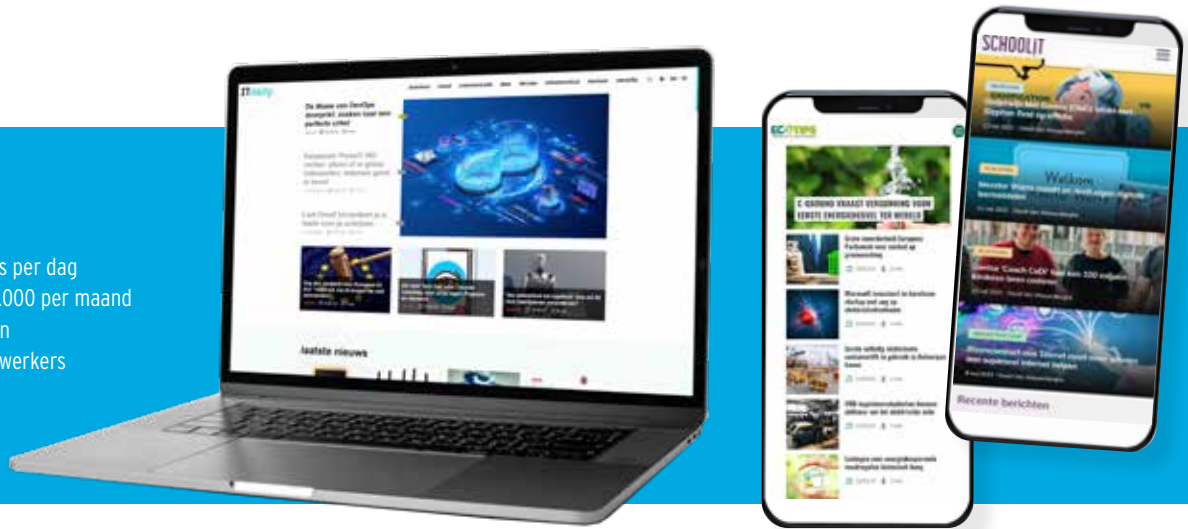
probeer me te houden aan bronnen die ik ken en die zich in het verleden correct hebben gedragen en van wie de informatie betrouwbaar bleek. Vaak ben ik degene die op zoek gaat naar informatie, zelden krijg ik iets aangeboden.’

‘Alles draait om vertrouwen. Wie er dubieuze bronnen op nahoudt, speelt vroeg of laat met zijn reputatie.’

ITdaily

- Website: ITdaily.be
- Frequentie: 12 artikels per dag
- Aantal bezoekers: 70.000 per maand
- Team: 4 redacteurs en 2 commerciële medewerkers
- Bestaat sinds: 2018

‘Veel groeimogelijkheden voor ITdaily’

Cédric Van Loon, online uitgever: ‘*ITdaily* mikt op iedereen die binnen een zakelijke context met IT bezig is, van enterprise tot kmo en van consultant tot C-level. We brengen dagelijks nieuws, verdiepende stukken, reportages, reviews en how-to’s. Onder andere cybersecurity en Europese wetgeving keren vaak terug in de verdiepende stukken; het zijn complexe topics met een directe impact op bedrijven. In reviews testen we hardware zoals telefoons, printers en vergadertools voor zakelijk gebruik, en in how-to’s leggen we zakelijke IT-toepassingen bondig uit.’

Hoe vinden lezers hun weg naar ITdaily?

‘De meeste bezoekers komen via Google, gevolgd door onze nieuwsbrief en socials. Ons LinkedIn-kanaal is een belangrijk verlengstuk om artikelen tot het juiste publiek te krijgen. Die community groeit elke dag.’

Hoe is ITdaily begonnen?

‘Ik werkte voor computermagazines *Clickx* en *PC Magazine* toen ik merkte dat er een markt was voor een mediaplatform rond zakelijke IT. In 2018 kon ik een licentie krijgen om het Nederlandse *Techzine* in Vlaanderen uit te rollen. Het was handig

dat ik veel inhoud kon overnemen uit Nederland, want aanvankelijk was ik alleen. Binnen 2,5 jaar groeide de Vlaamse tak zo hard dat het beter was om op eigen poten te staan. Ik heb de licentie afgekocht, alle inhoud meegenomen en ben daarmee *ITdaily* gestart. Ondertussen staat er ook een Franse versie online. Vandaag zijn er vier redactionele en twee commerciële medewerkers in dienst.’

‘Onze sterkte is dat we complexe materie als zakelijke IT in toegankelijke verhalen gieten’

Wat is het verdienmodel van ITdaily?

‘Zakelijke IT is vrij complex. Dat wij erin slagen die inhoud in toegankelijke verhalen te gieten, is een sterkte die heel wat merken willen benutten. In de zakelijke IT zijn er ontzettend veel aanbieders, die bij ons allemaal aandacht krijgen, maar we duiken

dieper in de merken die in *ITdaily* investeren door een samenwerking aan te gaan. Een samenwerking kan bijvoorbeeld een stuk zijn over hoe een tool werkt, met een overzicht van een aantal aanbieders. Met disclaimers geven we aan wanneer iets gesponsord is. Het is niet altijd gemakkelijk om die vorm van samenwerken te verkopen, want je kan de impact ervan niet meteen meten, maar merken willen graag de zakelijke klanten bereiken die wij aanspreken. Onze sterke nieuwsbrief en groeiende LinkedIn-community zijn wel een troef.’

Wat zijn jullie toekomstplannen?

‘In 2022 namen we *Ecotips* over, een website en printmagazine over duurzaamheid voor bedrijven. De Franstalige versie groeit goed, misschien halen we binnenkort een vaste Franstalige redacteur in huis die originele content kan maken. Daarnaast zou ik een aantal websites willen opzetten gericht op IT in specifieke sectoren, naar het model van *Schoolit.be*. Dat is onze subsite over IT-toepassingen voor scholen. Ik zie veel groeimogelijkheden voor *ITdaily*, maar het moet behaarder blijven. Ik ben de enige eigenaar, er zit geen mediagroep boven mij (*lacht*).’ (SF)

De eigen deontologie van VRT en News City

De VRT had er al langer een, en nu heeft ook News City een uitvoerige eigen deontologische code. Beide documenten voegen, opmerkelijk parallel overigens, enkele substantiële regelingen toe aan de code van de Raad voor de Journalistiek. Die betreffen in hoofdzaak de onpartijdigheid van de berichtgeving en verplichtingen buiten het werk. *De Journalist dook in de teksten.*

LUC VANHEERENTALS EN POL DELTOUR

Elke journalist kent de vier grote principes uit de code van de Raad voor de Journalistiek intussen wel (of zou dat toch moeten doen). Het gaat over waarheidsgetrouwheid, onafhankelijkheid, fair play en respect voor het privéleven en de menselijke waardigheid. Die waarden worden uitdrukkelijk als uitgangspunt erkend door VRT en News City (*Het Laatste Nieuws*, VTM en de meeste magazines van DPG Media, niet *De Morgen* en *Humo*). Maar ze worden wel anders gerangschikt, overigens opvallend gelijk in beide bedrijfscodes. Volgens beide mediahuizen moeten hun journalisten zich houden aan drie basiswaarden: 'nauwkeurigheid en zorgvuldigheid', 'onpartijdigheid' (hier voegt de News City-code 'waarheidsgetrouwheid' aan toe), en 'goede trouw'.

ZAKBOEKJE

De VRT werkt dat uit in een deontologische code van ruim tien pagina's, nog aangevuld met een specifieke gedragscode voor het online informatie- en duidingsaanbod. Die documenten zijn vastgeklinkt aan het redactiestatuut van de VRT, dat de werkverhoudingen tussen directie, hoofdredactie en redactie regelt, en op die manier een structurele omgeving creëert voor onafhankelijke journalistiek. Enkele jaren geleden verwerkte de VRT haar

redactiestatuut en deontologische code nog tot een handig *Zakboekje* in vraag- en antwoordvorm.

News City opteerde voor zijn code voor een lijvig document van ruim honderd pagina's, dat feitelijk de vorm van een praktisch vademecum aanneemt. Specifieke hoofdstukken betreffen online informatie, sociale media en 'deontologie buiten de dienst.' Los daarvan beschikt VTM over een redactiestatuut, dat ook weer sterk gelijk loopt met dat van de VRT, zij het toch iets minder uitgebouwd. Zo beschikt de VRT over een redactieraad, een deontologische adviesraad en een nieuwsombudsman; bij VTM gaat het over een redactieraad en een chef deontologie. Net zoals de VRT, is VTM als private omroep overigens decretaal verplicht om een redactiestatuut te hebben.

ONPARTIJDIGHEID

Hetzelfde Vlaamse Mediadecreet dwingt alle omroepen – zowel openbare als private – tot een politiek-ideologische onpartijdigheidsplicht. Die plicht hebben printmedia niet, ook al vormt het in de praktijk wel een richtsnoer. Hoe dan ook is politieke onpartijdigheid voor de Raad voor de Journalistiek niet meteen een issue: enkel in het algemeen heeft de Raad het over

hoor/wederhoor en woord/wederwoord, in functie van respectievelijk een faire nieuwsgaring en waarheidsgetrouwe berichtgeving. Gelet op hun decretale onpartijdigheidsplicht, verwondert het niet dat VRT en News City in hun eigen bedrijfscodes op die principes doorgaan.

Zowel VRT als News City maant zijn journalisten expliciet aan 'geen partij te kiezen' en 'de verschillende relevante standpunten aan bod te brengen'. Dat betekent niet dat alle partijen en meningen in één uitzending of artikel moeten worden behandeld. 'Een spreiding over verschillende uitzendingen en dagen is verantwoord. Maar hoe controversiëler het onderwerp, hoe meer ernaar gestreefd wordt woord en wederwoord onmiddellijk na elkaar te geven. En indien één individu of groep wordt toegestaan een coherent maar persoonlijk standpunt te vertolken, dan moet het publiek daar duidelijk op gewezen worden.'

Hoe dan ook primeren steeds de feiten, en dat, aldus de VRT-code, 'ondanks het persoonlijk inzicht van de geïnterviewde'. In de News City code heet dat zo: 'De journalist waakt er in elk geval over dat zowel feiten als meningen altijd correct en fair worden weergegeven. Tegelijk brengt

hij waar nodig ook zelf voldoende nuance, de realiteit is zelden alleen zwart of wit.’

Ook bij het interviewen moet onpartijdigheid de regel zijn. Opnieuw nagenoeg unisono zeggen VRT en News City daarover dat de interviewer ‘alert en kritisch’ moet zijn, maar niet agressief of vijandig, en evenmin te familiair. ‘Als gesprekspartners bewust een vraag ontwijken, dan wordt dat aangetoond, ofwel door de vraag te herhalen ofwel door expliciet aan te geven dat de vraag niet is beantwoord.’ Geeft een geïnterviewde een omstreden of extremistisch standpunt weer, dan moet dat worden tegengesproken of minstens geduid.

BUITEN DE DIENST

Onpartijdigheid – en journalistieke onafhankelijkheid in het algemeen – is ook iets om op te letten buiten de werkuren. En dus leggen VRT en News City – eens te meer vrij eensluidend – hun journalisten ook een reeks deontologische regels op ‘buiten de dienst’. Vrijheid van meningsuiting hebben journalisten wel degelijk, wordt gezegd, ook op sociale media. Maar ‘ze vermijden daarbij dat ze het vertrouwen van het publiek in de onpartijdigheid, nauwkeurigheid en goede trouw van de nieuwsdienst verstoren.’ Zo vermijden ze ook de indruk te geven een persoonlijke band met of voorkeur voor een bepaalde persoon, groep of ideologie te hebben. En doen ze persoonlijke opiniërende uitspraken, dan maken ze dat expliciet duidelijk.

VRT- en News City-journalisten genieten daarnaast van de basispolitieke vrijheden. Dat gaat tot en met het recht op lidmaatschap van een politieke partij of andere maatschappelijke, levensbeschouwelijke of sociaal-economische drukkingsgroep. Maar een bestuursmandaat in een politieke partij is *not done*. Een bestuursmandaat in een andere belangenvereniging kan wel, maar moet worden gemeld bij de hoofdredactie,

die dan verder bekijkt of dat de onpartijdigheid van het nieuwsmerk niet in het gedrang brengt. Voor het opnemen van een mandaat bij de VVJ, de JAM of een vakbond zijn er geen beperkingen.

Journalisten kunnen ook kandidaat zijn bij verkiezingen, maar dan worden ze meteen op non-actief gezet als journalist. Dat geldt ook wanneer ze ambities zouden hebben om op een ministerieel kabinet of studiedienst van een partij te gaan werken. Enkel de VRT-code gaat vervolgens in op de verdere mogelijkheden. Journalisten die een politiek mandaat opnemen worden sowieso als journalist geschorst voor minstens de duur van dat mandaat. Niet-verkozen kandidaten en journalisten die terugkeren van een politiek mandaat of ministerieel kabinet, moeten een ‘kortere of langere’ ontluizingperiode door vooraleer terug op de nieuwsdienst aan de slag te kunnen gaan.

‘Een bestuursmandaat in een politieke partij is *not done*’

CUMULREGELING

Meer dan eens worden journalisten buiten het werk als spreker, moderator of lesgever gesolliciteerd, en ook daaromtrent leggen News City en VRT hun journalisten gelijkkluidende regels op. Deelname aan ‘eenzijdige’ evenementen – zeker wanneer die uitgaan van een ‘controversiële’ organisator – moet altijd vooraf aan de hoofdredactie worden gemeld. Die kan toelating weigeren wanneer de journalist het vertrouwen van het publiek in de nieuwsdienst kan hypothekeren. Hetzelfde geldt voor campagnes van de overheid. Uit de VRT-code: ‘Bij het publiek mag niet de

‘Deelname aan ‘eenzijdige’ evenementen moet vooraf aan de hoofdredactie worden gemeld. Die kan toelating weigeren’

indruk worden gewekt dat de VRT het voorlichtingsbureau van de overheid is.’

Opmerkelijk genoeg bevatten beide bedrijfscodes – en ook daar lopen ze weer opvallend gelijk – ook nog enkele bepalingen die minder met journalistieke deontologie dan met interne bedrijfsverplichtingen te maken hebben. Zo is er een niet-concurrentiebeding: samenwerking met andere media buiten het eigen huis kan niet tenzij hiervoor expliciete toestemming is gegeven door de hiërarchie. Meer in het algemeen, in het kader van de communicatievrijheid die iedereen heeft, moeten journalisten er ook op letten geen interne kritiek of discussies naar buiten te brengen die het bedrijf in diskrediet kunnen brengen bij het publiek. Deelnemen aan maatschappelijke debatten – ook over het mediabeleid – mag wel degelijk, maar zonder dat daarmee schade wordt berokkend aan het merk of collega’s.

Niettemin: bij de VRT kan een journalist ‘niet worden gedwongen een daad te stellen die ingaat tegen zijn diepste professionele overtuiging of die in tegenspraak is met de realiteit van de feiten’. Het VTM-redactiestatuut eechoot: de journalist kan niet worden gedwongen tot handelingen of informatie ‘die niet strookt met de realiteit van de feiten’. Zo sluiten beide bedrijfscodes toch weer mooi aan bij de algemene gewetensclausule uit de code van de Raad voor de Journalistiek: ‘De journalist heeft het recht om opdrachten die niet stroken met de journalistieke ethiek te weigeren.’

‘Code op maat van radio- en tv-journalistiek’

Bert Lauwers,
VRT-nieuwsombudsman

Voor VRT-nieuwsombudsman Bert Lauwers is het vanzelfsprekend dat de openbare omroep een eigen deontologische code en redactiestatuut heeft los van de code van de Raad voor Journalistiek. ‘Er is een grote inhoudelijke overlap tussen beide codes. Maar op een groot aantal punten is onze tekst explicieter en meer op maat van radio- en televisieberichtgeving.’

Bert Lauwers noemt er enkele. ‘Zo bepaalt artikel 61 dat schokkende en bloederige taferelen niet worden weggelaten, maar beperkt en zo getoond dat ze functioneel zijn voor de informatie. In dat geval moet de kijker bovendien worden gewaarschuwd. De VRT is ook veel duidelijker als het gaat over onpartijdigheid. De redactie moet ervoor zorgen dat de verschillende relevante standpunten aan bod komen, en de interviewer moet correct en beleefd zijn. Hij of zij moet echter ook kritisch zijn – we zijn geen staats televisie – en tevens ingrijpen als standpunten worden ingenomen die indruisen tegen de rechten van de mens of discriminerend zijn. Nog een eigen deontologische regel is artikel 44 van onze code: VRT-journalisten moeten zowel binnen de dienst als daarbuiten alles vermijden wat de belangen van de VRT kan schaden.’

Ook het redactiestatuut is volgens Bert Lauwers op maat van de VRT. Zo zijn er specifieke regelingen over de aanstelling en het ontslag van de hoofdredacteurs, over de samenstelling en werking van de redactieraad en de deontologische adviesraad, en over het politiek verlot voor personeelsleden die een politieke mandaat uitoefenen. (LV)

‘Explicieter over overleg en transparantie’

Jo Buggenhout,
chef deontologie News City

‘Ons credo is dat we correct zullen zijn, of niet meer zijn. Dat klinkt drastisch, maar als toonaangevende nieuws-media moeten we meer dan ooit het verschil maken met zij die de journalistieke waarden van onafhankelijkheid en kritische aanpak niet als belangrijkste insteek hanteren.’ Dat zegt Jo Buggenhout, die bij News City chef deontologie is en tevens deel uitmaakt van de Raad voor de Journalistiek.

Voor Jo Buggenhout staat correct voor waarheidsgetrouwe onpartijdigheid, en niet noodzakelijk voor het neutraal doorgeven van informatie. ‘De beste en meest relevante verhalen ontstaan vanuit onze kennis, onze verontwaardiging of net onze blijdschap. We willen ook inspireren, net dat geeft ons een ‘smoel’. De code van de Raad voor de Journalistiek heeft het daar niet over, en terecht, want de Raad mengt zich niet in redactionele keuzes. Maar die ‘smoel’ bepaalt wel de relatie met ons publiek, dat heilig is.’

‘De regels van de Raad zijn onontbeerlijk, maar daar voegen we dus een extra laag aan toe. Zo is onze code iets explicieter over de principes van overleg en transparantie. Ook over nevenactiviteiten, ons gedrag op sociale media en het ontvangen van voordelen gaan we meer in detail. Journalist ben je nu eenmaal niet alleen van 9 tot 5.’ (LV)

**TACTVOLLE BERICHTGEVING OVER
SEKSUEEL GRENDOVERSCHRIJDEND GEDRAG**

Informereren, zonder choqueren of stigmatiseren

In de jaren 1990 beheerste de affaire Dutroux het publieke debat. Ook de schandalen in de Katholieke Kerk, sportclubs, jeugdbewegingen en het onderwijs brachten het probleem van seksueel grensoverschrijdend gedrag tegenover kinderen en jongeren aan het licht. Sinds #MeToo in 2017 zijn ook vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag tegenover volwassenen in de kijker komen te staan. Ontelbare aantallen mensen kwamen naar buiten met hun verhaal en spraakmakende onthullingen uit de sport- en mediasector versterkten de aandacht voor seksueel grensoverschrijdend gedrag nog meer. Tegenwoordig verschijnt er quasi elke week iets over het thema in de media.

**TARA DE LAET,
BELEIDSMEDEWERKER INTEGRITEIT SENSOA**

**NOOD AAN RESPECTVOLLE
VERSLAGGEVING**

Berichten over seksueel grensoverschrijdend gedrag in de media is nodig en kan zelfs bijdragen tot een maatschappelijke verandering. Maar de berichtgeving over dit thema kan ook choqueren, kwetsen of foute denkbeelden en stigmatisering in de hand werken. Als journalist kan je hierbij een groot verschil maken.

Dat vindt ook Vlaams Minister van Media, Benjamin Dalle. In het actieplan tegen grensoverschrijdend gedrag in de Vlaamse mediasector, gelanceerd op 7 maart 2022, gaat die sector de strijd aan tegen grensoverschrijdend gedrag. Naast heel wat acties gericht op de preventie van grensoverschrijdend gedrag in de mediasector zelf, wordt er in het actieplan ook gefocust op een respectvolle verslaggeving in de media.

**DE VIJF T'S, VIJF ADVIEZEN VOOR
JOURNALISTEN**

De Vlaamse Vereniging van Journalisten, Sensoa, Child Focus, het Universitair Forensisch Centrum en Stop it Now! Vlaanderen gingen aan de slag met deze doelstelling en ontwierpen een charter voor journalisten. Ze kregen daarbij de hulp van Punt vzw en IM Landelijk, en konden zo ook het perspectief van ervaringsdeskundigen meenemen. Het charter is een aanvulling op de beroepsethische regels in de Code van de Raad voor Journalistiek.

De adviezen uit het charter vormen de basis van De vijf T's, een handige website waarbij de tips per thema gerangschikt worden. Wanneer mag je de identiteit van iemand die betrokken is bij seksueel grensoverschrijdend gedrag bekendmaken? Mag je altijd over 'slachtoffer' en 'dader' spreken? Je vindt het antwoord op die en andere vragen op www.devijftees.be.

Zeg ~~niet~~ zomaar

Pedofiel

BV's slachtoffer van sexting

wraakporno

Dronken studente verkracht

Seksueel grensoverschrijdend gedrag in de media brengen, is niet evident.

Op devijftees.be vind je advies van experts en ervaringsdeskundigen voor een tactvolle berichtgeving over dit onderwerp.

Als journalist kan je het verschil maken. Kies voor de juiste aanpak op devijftees.be.

de vijf T's

Tactvol communiceren over
grensoverschrijdend gedrag

Vlaanderen
verbeelding werkt

FOTOGRAAF
**KRISTOF
GHYSELINCK**

In mijn fotografie staat de mens altijd centraal. Een portret is voor mij een beeld waarin iemand, al dan niet bewust, iets van zichzelf prijsgeeft.

Ik ontmoet vaak dromers en zoekers, ze hunkeren naar iets mooiers, naar iets beters. Op het moment dat ik deze foto maakte, stond deze vrouw op het punt te vertrekken van een plek die ze jaren gekoesterd had. Het beeld toont het moment waarop ze even beseft dat haar 'thuis' een 'huis' zal worden. Het onbekende wacht op haar.

PIETER KNAPEN,
*Secretaris-generaal en
ombudsman, overloopt
de recentste uitspraken*

DEBAT REUZEGOM

NAMEN NOEMEN EN JOURNALISTIEKE BEROEPSETHIEK

Het debat over het noemen van namen in de Reuzegomzaak is de afgelopen weken uitgebreid gevoerd, bekeken vanuit de optiek van de journalistieke beroepsethiek soms met vreemde argumenten en standpunten.

Vooreerst is er het standpunt dat journalisten en media de namen van de 18 Reuzegommers hadden moeten vermelden of dat alsnog zouden moeten doen. Maar de Code van de Raad voor de Journalistiek bepaalt niet of journalisten namen van verdachten of veroordeelden moeten noemen, hij bepaalt wel onder welke voorwaarden ze dat mogen doen. Moeten zou indruisen tegen de redactionele vrijheid en daarop wil de Raad niet ingrijpen.

Vanuit kritiek op het gerecht over de strafmaat is er ook het idee dat namen genoemd moeten worden omdat de straffen te licht (zouden) zijn. Dat argument vindt geen grond in de Code en een bepaling in die zin zou er ook niet thuishoren. Het is niet aan journalisten en redacties om

via de vermelding van namen een bijkomende straf op te leggen als ze de strafmaat te licht vinden. Het klinkt overigens ook paradoxaal. Doorgaans verwijt men journalisten *trial by media*, nu roepen sommigen om *trial by media*. Journalisten kunnen de strafmaat in vraag stellen en bekritisieren, maar dat staat los van de overweging om namen te noemen.

Verder is er het 'altijd of nooit' argument. Ofwel zouden media altijd de namen moeten noemen, ofwel nooit. Dat is onredelijk en haalt elke noodzakelijke nuance uit het debat. De Code bepaalt dat de journalist een afweging maakt tussen het recht van het publiek op informatie en het recht van de betrokkene op privacy en dat toetst aan onder meer het maatschappelijk belang, de ernst van het misdrijf, de publieke functie of rol van de betrokkene of de mate waarin hij zelf de publieke aandacht opzocht, en de reclassering en herintegratie in de maatschappij. Die afweging verdient nuance, waarbij de journalist of redactie telkens reke-

ning houdt en moet houden met de specifieke kenmerken, eigenheden en context van de zaak. Dat is eigen aan ethiek. Beroepsethische overwegingen zijn nooit zwart of wit en nopen redacties tot nuancering, overleg en debat. Veralgemening en polarisering zullen daartoe niet bijdragen.

Ten slotte vinden sommigen in bovenstaande vragen een argument om te pleiten voor wetgeving over het noemen van namen of tonen van beelden in berichtgeving over gerechtelijke procedures. Dat is niet wenselijk en zal ook niet werken. Het is niet wenselijk omdat journalistieke berichtgeving vanwege de persvrijheid best zo weinig mogelijk bij wet wordt geregeld. Precies daarom bestaat de Raad voor de Journalistiek als orgaan voor zelfregulering. Wetgeving zal ook niet werken omdat alle mogelijke omstandigheden waarin mensen (in binnen- en buitenland) in gerechtelijke procedures gevat kunnen worden, simpelweg niet in wetten te vatten zijn.

VAN RAMPENBERG ↔ HLN.BE

GEBRUIK VAN SMARTSCHOOLBERICHT VAN DIRECTEUR IS NIET DELOYAAL

Het artikel gaat over een ongeval waarbij een leerkracht van een middelbare school in Aalst levensgevaarlijk gewond raakte. De journalist citeert uit een bericht aan leerlingen en personeel van de directeur (klager) over de toestand van de leerkracht op Smartschool. De directeur neemt aanstoot aan het gebruik van het Smartschoolbericht. Hij zegt ook dat de journalist onterecht laat uitschijnen dat hij met hem gesproken heeft. Op die punten is de klacht ongegrond.

Smartschool is een besloten communicatieplatform binnen scholen en de directeur heeft via dat platform informatie over de toestand van de leer-

kracht gestuurd naar een relatief beperkte groep binnen de schoolgemeenschap. De journalist heeft het Smartschoolbericht via derden ontvangen. Hij heeft geen deloyale methodes gebruikt om het te verkrijgen. De journalist laat in het artikel ook niet uitschijnen dat hij met de directeur gesproken zou hebben, maar maakt duidelijk dat het citaat van de directeur uit het Smartschoolbericht komt.

Verder zegt de directeur dat het artikel het privéleven van het slachtoffer/de leerkracht schendt. Op dat punt is de klacht onontvankelijk. De directeur die de klacht in eigen naam heeft ingediend toont op dat punt geen particulier belang aan zoals vereist in het werkingsreglement van de Raad. De Raad doet dan ook geen uitspraak over een mogelijke schending van de privacy van het slachtoffer/de leerkracht.

D.S. ↔ HLN.BE

PORTRET VAN MILIEUACTIVIST IS GEEN SCHENDING VAN PRIVÉLEVEN

Het artikel schetst een portret van de milieuactivist die zich in het Maurits-huis in Den Haag in Nederland vastkleefde aan het kunstwerk 'Meisje met de parel' van Johannes Vermeer.

Klager noemt het artikel irrelevant en zegt dat de journalisten over de inhoud en de boodschap van zijn klimaatactie in het museum in Den Haag hadden moeten schrijven in plaats van een portret van hem te schetsen. De journalist en de redactie zijn evenwel vrij in de selectie van nieuws en in het bepalen vanuit welke invalshoek en in welke context ze een onderwerp belichten. Dat behoort tot de redactionele vrijheid.

Verder zegt klager dat het artikel zijn privacy schendt en hem onterecht framet als extremist. Hij betwist dat hij een publiek figuur is. Maar klager heeft met zijn actie in het museum in Den Haag zelf de publieke aandacht gezocht, nationaal en internationaal. Ook bij eerdere klimaatacties heeft hij publieke en media-aandacht gezocht en publieke standpunten ingenomen en uitspraken gedaan. In diezelfde context sprak hij in een eerder artikel over zijn kinderen en het is geoorloofd om daarnaar te verwijzen en het te citeren. Daarnaast heeft hij in het verleden herhaaldelijk de mediabelangstelling opgezocht met zijn bierliefhebberij en gewezen brouwerij en daarmee een inkijk gegeven in zijn privéleven. In het kader van een portret is het geoorloofd om daarnaar te verwijzen. Om bovenvermelde redenen schendt het artikel het privéleven van klager niet.

Klager neemt aanstoot aan de woorden 'extreem milieuactivist' in de titel. De journalisten interpreteren zijn actie in het museum in Den Haag als extreem. Het staat hen vrij om die interpretatie van de gebeurtenissen te geven.

MEEUS ↔ FACTCHECK.VLAANDEREN

FACTCHECK OVER DALING VAN ARCTISCH ZEE-IJS NOOPT NIET TOT WEDERHOOR

Het artikel bespreekt een post op Twitter van Ferdinand Meeus (klager), waarin die data over de evolutie van de oppervlakte van het Arctische zee-ijs met een grafiek visualiseert en in een bijschrift concludeert dat de dalende trend in 2012 gestopt is. Verschillende wetenschappers spreken die conclusie tegen. Een van hen heeft het over cherrypicking, waarbij men uit juiste metingen enkel die curves filtert die van pas komen om de effecten van de klimaatopwarming te minimaliseren. Klager verwijt Factcheck. Vlaanderen gebrek aan wederhoor en wederwoord. De klacht is ongegrond.

Klager is niet aan een onderzoekinstelling verbonden en heeft ook geen aantoonbare expertise in glaciologie. De journalist laat over de tweet van klager drie experts in het domein van glaciologie aan het woord en verwijst onrechtstreeks naar nog twee andere experts. Een van die wetenschappers interpreteert de manier waarop klager in zijn grafiek de curves voor 2012 en 2020 exclusief uitlicht en zijn bijschrift daarbij als cherrypicking. Dat is in de context van het artikel, geschreven naar aanleiding van de tweet van klager, geen beschuldiging die de eer en goede naam betreft en die noopt tot een kans op wederhoor vóór publicatie. Klager heeft het in zijn klacht over een beschuldiging van datamanipulatie, maar daarvan is in het artikel geen sprake.

Klager neemt er ook aanstoot aan dat hij na publicatie geen wederwoord heeft gekregen, maar hij heeft aan de redactie geen vraag tot wederwoord gesteld. Hij heeft een reactie gepost op Twitter, maar dat is geen verzoek tot publicatie van een wederwoord.

KINDERDAGVERBLIJVEN
ONS PEUTERHUISJE ↔ VTM NIEUWS

BEELDEN VAN VERKEERDE CRÈCHE IN DE HOOFDPUNTEN

De klacht gaat over het foutieve gebruik van beelden in de hoofdpunten van de nieuwsuitzending. Ons Peuterhuisje spreekt van imagoschade. VTM Nieuws zegt dat het maatregelen genomen heeft om dat in de toekomst te voorkomen. De klacht is gegrond.

VTM Nieuws gebruikte in de headlines van de nieuwsuitzending archiefbeelden van Kinderdagverblijf Ons Peuterhuisje voor de aankondiging van een reportage over mogelijke wantoestanden in een andere crèche, waarmee Ons Peuterhuisje niets te maken heeft. Daarmee suggereert VTM Nieuws dat de wantoestanden plaatsvonden in Ons Peuterhuisje, wat niet waarheidsgetrouw is en ongegronde verdachtmakingen en beschuldigingen inhoudt ten aanzien van het kinderdagverblijf. Dat strookt niet met artikel 1 en 25 van de Code. Bovendien is dit een klein jaar eerder met dezelfde beelden ook al eens gebeurd. VTM Nieuws heeft de fout twee keer loyaal rechtgezet: de tweede keer aan het einde van de uitzending, de eerste keer in de uitzending van de dag nadien. Dat neemt echter het initiële, herhaalde foutieve gebruik van de beelden van Ons Peuterhuisje niet weg.

LEES DE VOLLEDIGE UITSPRAKEN
OP WWW.RVDJ.BE

EVI VAN HOUDT (24) IS FREELANCE ONLINE REDACTEUR BIJ *FLAIR*

‘Wij blijven elkaar dingen bijleren’

‘Ik studeerde journalistiek aan de VUB en wilde altijd al in de lifestylesector terecht komen. Mijn afstudeerstage heb ik gedaan op de toenmalige online redactie van Sanoma in Nederland, waar ik onder andere voor *Flair* en *Viva* schreef. Hoewel ik die stage geweldig vond, koos ik ervoor om nog verder te studeren. Ik was nog maar 19 en zag het helemaal niet zitten om al te gaan werken. Zo behaalde ik ook nog een master in Communicatiewetenschappen en een banaba – bachelor-na-bachelor dus – in International Communication and Media.’

‘Na die studies bleek mijn voorliefde voor lifestyle-journalistiek nog steeds intact. In januari ben ik dan begonnen bij *Flair*, waar ik werk als online redacteur en artikels schrijf voor de website. *Flair* heeft me als jonge vrouw altijd al aangesproken, hun kijk op de wereld zint me wel. Iedereen bij *Flair* is heel open minded, over eender welk onderwerp. Dat zorgt voor een enorm fijne werkplek. Niks is té veel, té gek of té gênant. Alles is bespreekbaar en daardoor blijven we elkaar ook dingen bijleren. Dat vind ik waardevol, want ik leer nu eenmaal graag bij – zoals je ook aan mijn studieverleden kan zien.’

‘Ik schrijf online over diverse onderwerpen, maar ecologische thema’s trekken me het meeste aan. Maai mei niet, herbruikbare spullen, tweedehandskledij ... Ook internationale tv-series en films en food en travel houden me bezig.’ (GVL)

& UIT HET V

MATHIAS DECLERCQ (31) WERD PERS- EN COMMUNICATIEMANAGER BIJ RSC ANDERLECHT

‘Ik behandel journalisten zoals ik zelf behandeld wilde worden’

‘In 2014 ben ik aan de VUB afgestudeerd met een master Engelse en Spaanse taal- en letterkunde en een master Journalistiek. Ik kreeg onder meer les van Bart Lagae van *De Standaard*, en van mijn stage bij *De Morgen* herinner ik me leuke gesprekken met onder meer Bart Eeckhout en Kim Herbots. Door die stage geraakte ik ervan overtuigd dat ik journalist zou worden. Ik was toen ook al enkele jaren actief als gitarist bij Freaky Age, een indie-band uit Ternat, waarmee wij in 2006 in de finale van Humo’s Rock Rally stonden. Met vier 14-jarigen waren wij toen de jongste groep ooit in Humo’s Rock Rally. We hebben vier albums uitgebracht, een honderdtal concerten gegeven en we stonden vier keer op Pukkelpop.’

‘In april 2016 ben ik gestart bij Bruzz. Gedurende drie jaar heb ik vooral artikels geschreven voor het magazine en online, maar ik volgde even goed politiek en mobiliteit voor de andere kanalen van Bruzz. Het kosmopolitische van Brussel heeft mij altijd aangesproken. Bruzz was een goede leerschool. Na de aanslagen heb ik bijvoorbeeld verschillende overlevenden uitgebreid geïnterviewd. Met een dossier over de praktijken van UberEats in 2017 hebben we zelfs een Belfius-persprijs gekregen.’

IAK

‘Nadien ben ik nieuwsmanager en redactiechef geworden bij Bruzz en coördineerde ik er de berichtgeving voor alle kanalen. Het was heel tof om zo’n jonge bende aan te sturen. Ik zat daar goed en deed het heel graag. En toen kwam de covid-pandemie, moest ik van huis uit werken en was ik aan mijn computer gekluisterd voor videomeetings. De sfeer ontbrak, de kruisbestuiving en de crossmediale werking vielen weg. In een creatieve sector, waartoe de journalistiek behoort, zijn die onderlinge ontmoetingen onontbeerlijk. Bovendien moest de cultuursector de deuren sluiten, waardoor wij het magazine moesten omgooien.’

‘Toen alles weer begon te draaien, had ik het gevoel dat ik even was uitgekeken op de job. In juli 2021 kreeg ik de kans

‘Het mooiste aan Anderlecht is dat je contact maakt met zoveel nationaliteiten en achtergronden’

om pers- en communicatiemanager te worden bij voetbalclub RSC Anderlecht. Ik zag het als een enorme uitdaging om deel uit te maken van een project met namen als Vincent Kompany, Wouter Vandenhaute en Peter Verbeke. Ik had nooit verwacht dat ik de journalistiek zo snel vaarwel zou zeggen.’

‘Niettemin blijft er veel hangen uit de journalistiek. Ik probeer journalisten te behandelen zoals ik zelf als journalist behandeld wilde worden. De talenkennis die ik via Bruzz en mijn leven in Brussel heb verworven, komt nog altijd van pas. De hele wereld loopt hier rond bij Anderlecht, kijk naar de origine van onze spelers, van de coach, van het management. Het mooiste aan Anderlecht is dat je contact maakt met zoveel nationaliteiten en achtergronden.’

© James Arthur

MATHIAS DECLERCQ

VROEGER

Nieuwsmanager en redactiechef bij *BRUZZ*

NU

pers- en communicatiemanager bij voetbalclub *Anderlecht*

‘Mijn schriftelijke vaardigheden gebruik ik nu in de communicatie van de club. Verder weet ik hoe de journalistiek in mekaar zit, wat een journalist nodig heeft, hoe je met hen moet omgaan in moeilijke tijden. Ik probeer steeds helder te kijken naar alles wat er wordt geschreven, en dat zijn de laatste maanden veel pagina’s met kritiek en analyses geweest. En ook al was het voorbije seizoen volgens mij een ‘accident de parcours’, ook op die momenten moet je er staan als pers- en communicatiemanager. Je moet ook intern advies verstrekken aan alle onderliggende lagen binnen de club. Ondanks alles heb ik er nog geen minuut spijt van gehad. De club, RSC Anderlecht, komt op de eerste plaats, maar alles wat er op een journalistiek deontologisch correcte manier over is geschreven, is ook voor mij correct.’

‘Ik blijf de journalistiek een mooi beroep vinden. Wanneer je veel mensen kan ontmoeten, is dat niet alleen leerrijk voor jezelf maar ook voor je publiek. Bij RSC Anderlecht krijg ik die kans ook: ik heb al heel wat nieuwe plekken ontdekt, veel gereisd, veel andere culturen leren kennen, een community-werking ontdekt... Missen doe ik de journalistiek nog niet, maar ik ben er ook nog maar twee jaar weg natuurlijk, en misschien stap ik er ooit nog wel weer eens in.’ (GVL)

Charleroi Airport verruimt voor journalisten de mogelijkheden om gratis te parkeren aan de luchthaven. De gunst werd tot nu enkel verleend aan wie de luchthaven op de een of andere manier kon 'promoten'. Die voorwaarde wordt, na herhaald verzoek van de AVBB (VVJ-AJP), eindelijk geschrapt. Vereist blijft wel nog dat het parkeren en de vlucht 'om professionele redenen' gebeuren.

Wie gratis wil parkeren op Charleroi Airport moet dat 7 dagen voor het vertrek van de vlucht melden op press.net@charleroi-airport.com. De mail moet de precieze vluchtgegevens bevatten (tijdstip van vertrek en terugkeer, bestemming, vluchtnummers), een kopie van de perskaart en een werkopdracht afgeleverd door het nieuwsmedium.

De VRT doet het voortaan zonder de vertrouwde gezichten en stemmen van **Stefan Blommaert** en **Johan Tas**. Voor collega's als hen is het begrip 'welverdiend pensioen' uitgevonden.

Hetzelfde geldt voor **Bart Sturtewagen**, commentator en ex-hoofdredacteur van *De Standaard*. 'Ik vertrek net voordat ChatGPT mij overbodig dreigt te maken', aldus Bart (hopelijk met een knipoog) in zijn afscheidsinterview.

Annick Ruyts (ex-VRT) schrijft nu voor *Libelle* en werkt daarnaast als zelfstandige journaliste voor diverse andere opdrachtgevers.

Bij *Trends* scheiden de wegen met **Hans Brockmans**, hij zoekt andere professionele oorden op.

ONDER EMBARGO

Ruben De Keyzer verlaat *Het Nieuwsblad* voor Vilt, het Vlaams Infocentrum voor Land- en tuinbouw. Hij blijft wel nog journalistiek freelancen in bijberoep.

Leo Van der Linden is overleden, hij werd dag op dag 75 jaar. Leo werkte voor onder meer *Het Nieuwsblad*, *De Standaard* en Sportnet TV.

Ook **Kris Berwouts** (60) is niet meer. Hij werkte als kenner van de regio Congo, Rwanda en Burundi voor NGO's en nieuwsmedia. De voorbije jaren schreef hij voor het magazine *MO*. VRT-collega Katrien Vanderschoot: 'Dankzij Kris en zijn vele contacten konden wij, Belgische journalisten, toegang krijgen tot interessante interviewcontacten. Ook op die manier is hij meer dan geslaagd in zijn levensmissie van bruggenbouwer tussen Noord en Zuid.'

En nog een wissel van het tijdelijke voor de eeuwigheid: **Jan Haerynck** (58). Jan werkte voor *De Morgen*, *Knack*, *Humo* en enkele Nederlandse nieuwstitels. Hij had een gouden pen, maar ook veel fantasie. Zo brachten een paar kranten in 1996 een verhaal van hem over een ontvoerd meisje in Disneyland Parijs dat volledig verzonnen bleek.

Nicolas Staelens maakte de switch van de regiozenders Focus-WTV naar *Krant van West-Vlaanderen*.

De VVOJ (Nederlands-Vlaamse Vereniging van Onderzoeksjournalisten) heeft haar jaarlijkse prijzen voor beste onderzoeksjournalistiek uitgereikt, gemeenzaam gekend als de 'Loeps'. Daarbij alleen maar Nederlandse winnaars. Bij de twaalf genomineerden voor de vier prijscategorieën bevond zich trouwens maar één Vlaamse productie: de reportage *Syrië - de giftige oorlog* van **Inge Vrancken** en **Rudi Vranckx** van VRT.

Diezelfde reportage kaapte wel een Belfius Persprijs weg in de categorie 'Tv en video'. Het was al de 60ste editie van de **Belfius persprijzen** sinds de lancering in 1963 onder de naam 'Prix Pro Civitate Journalistiek'. Zowat 500 journalisten dongen mee met 342 werkstukken.

Ook in de categorie 'Radio en podcast' had de openbare omroep prijs, met de VRT 1-podcast '*Senor Sarens*'. Makers **Achille Van Ingelgem**, **Luc Haekens** en **Max-Lena Vanden Eynde** hebben het daarin over een Vlaamse zakenman die in Mexico werd vermoord.

In de categorie 'Print & Web' vielen **Kristof Clerix**, **Joël Matriche** en **Louis Colart** in de prijzen met '*#CorruptionEurope*', verschenen in *Knack* en *Le Soir*. De journalisten onthullen daarin corruptie in het Europees Parlement.

Bart Sturtewagen. ©Belga

De Morgen scoorde een persprijs in de categorie 'Digital & Interactive' met '*Het grote woonrapport*'. De jury loofde **Cathy Galle**, **Dimitri Thijskens** en **Jan Straetmans** voor hun 'arbeidsintensieve databenadering en creatieve visualisatie van de vijftig parameters die voor alle gemeenten verzameld werden'.

De Standaard-fotograaf **Gert Jochems** is de laureaat in de categorie 'Foto' (de enige niet taalgebonden categorie). Hij won voor zijn foto's over de oorlog in Oekraïne, volgens de jury 'tegelijk bevreedende en verschrikkelijke beelden die ons de oorlog vanop de eerste rij mee doen beleven'.

In de categorie 'Financieel & Economisch' gaat de prijs naar **Lars Bové**, (opnieuw) **Kristof Clerix**, **Xavier Counasse** en (opnieuw) **Joël Matriche** voor '*De discrete deals van Vrouwe Justitia*'. Hun onderzoek naar de controversiële afkoopwet verscheen in *De Tijd*, *Knack* en *Le Soir*.

Joppe Nuyts van NewsCity tot slot ging lopen met de nieuwe persprijs voor 'Jong Belgisch Talent'. Zijn werkstuk '*Bejaardenhandel in de thuiszorg*' kwam aan bod in *Het Laatste Nieuws* en op VTM Nieuws.

Kris Berwouts. ©Belga

In ruim 20 jaar tijd hebben Israëlische militairen 20 journalisten gedood, zonder dat daar enig gerechtelijk gevolg aan is gegeven. Dat staat in een recent rapport van het **Comitee tot Protect Journalists** (CPJ). Een van die dodingen betreft Al-Jazeera-correspondente Shireen Abu Akleh op 11 mei 2022. Meer info op <https://cpj.org/reports>.

Het parket van West-Vlaanderen voelt zich niet meteen geroepen om **Nathan Vandergunst** - beter gekend als YouTuber *Acid* - te vervolgen voor het onthullen van vier namen en foto's in de Reuzegom-zaak. Een paar namen bleken verkeerd, het ging om (ex-) Reuzegommers die niets met de zaak-Sanda Dia te maken hadden. Acid vermeldde ook de beroepen van de ouders.

Formeel kan dat **Acid** klachten opleveren voor laster en eerroof, cyberbelaging en doxing. Doxing is het kwaadwillig online delen van persoonlijke gegevens van iemand. De VVJ voelt zich hoe dan ook niet aangesproken, nu Acid - in tegenstelling tot wat sommigen hebben beweerd - geen uitstaans heeft met professionele en verantwoordelijke journalistiek. In een vervolgvideo ging Acid nog extra te keer tegen de advocaten

van de Reuzegommers en de klassieke nieuwsmedia.

Een Gentenaar die een politiecontrole onderging en beelden daarvan op zijn Instagram postte, is ook door het hof van beroep veroordeeld omdat hij daarbij de politiemensen herkenbaar in beeld bracht. Volgens het Gentse hof van beroep gaat het om een schending van de **Belgische GDPR-wet**, die ook politieagenten beschermt tegen de ongeoorloofde verwerking van hun persoonsgegevens (waaronder beeldopnames).

De man had zich nog beroepen op de 'journalistieke uitzondering' in de GDPR-wet. Die laat journalisten toe om zonder toestemming beelden te maken van politieagenten en hun optreden voor zover dat in het maatschappelijk belang is en in overeenstemming met de journalistieke beroepsethiek. Maar het hof van beroep weigerde de filmer als een burgerjournalist te zien; volgens de rechters had hij enkel de bedoeling de spot te drijven met de ordehandhavers.

Pommeliers Thijs, zangeres en actrice, is boos op *Humo*. De reden: een citaat dat haar in de mond werd gelegd op de cover eind mei. 'Ik heb ADHD, ik ben dus niet verantwoorde-

Pommeliers Thijs. ©Belga

lijk voor mijn daden', staat daar. Terwijl ze eigenlijk kampt met de mildere versie ADD, en in het (door haar nagelezen) interview letterlijk zegt: 'Ik weet nu dat ik soms niet echt verantwoordelijk ben voor mijn gedrag.' Een lesje in eindredactie, kortom.

Mediahuis heeft het pan-Europese nieuwsmerk EURACTIV overgenomen, en zet daarmee zijn Europese ambities extra in de verf. **EURACTIV** bericht over het beleid van de Europese Unie in 13 talen. Het nieuwsmedium beschikt over vaste medewerkers in Brussel, Parijs en Berlijn en een uitgebreid correspondentennetwerk over heel het continent.

Datzelfde Mediahuis ligt bovendien op vinkenslag voor de overname van de **Britse Telegraph Media Group** (TMG), uitgever van onder meer *The Daily Telegraph* en magazine *The Spectator*. TMG staat in de etalage door de hoge schuldenlast van zijn eigenaar, de Barclay-familie, bij de Britse bankengroep Lloyds.

DPG Media heeft over 2022 opnieuw een royaal dividend uitgekeerd, meldt Ludwig Verduyn van de onderzoeksjournalistieke website *De Rijkste Belgen*.

80 miljoen euro werd overgeschreven op de rekening van Epifin, de controleholding van de familie Van Thillo. Dat is evenveel als in 2021. Van dat bedrag keert Epifin op zijn beurt 60 miljoen euro dividend uit aan de familiale aandeelhouders. DPG Media boekte in 2022 een nettowinst van 200 miljoen euro, op een omzet van 1,83 miljard.

'Er is maar één extern meldpunt dat vandaag resultaten boekt in de strijd tegen grensoverschrijdend gedrag, en dat zijn de media.' Dat zegt **Maïka De Keyzer**, docente aan de KU Leuven en personeelsvertegenwoordiger daar. De Keyzer maakte in *De Standaard* de rekening op van de vele GOG-gevallen aan de Vlaamse universiteiten, en stelt om te beginnen vast dat de interne meldpunten niet werken.

Er is dan ook nood aan een onafhankelijk en daadkrachtig extern meldpunt, aldus de docente. En zolang dat er niet is, hebben slachtoffers en hun vertegenwoordigers enkel maar journalisten om hun verhaal te doen.

Marije Vlaskamp, een journaliste van *De Volkskrant* die China volgt, is het doelwit geworden van opmerkelijke Chinese intimidatie. Een of meer onbekenden eisten dat ze kritische berichtgeving over China offline zou halen en deden in verband daarmee onder haar naam bommeldingen bij de Chinese ambassade in Den Haag. *De Volkskrant*, de Nederlandse regering en het openbaar ministerie nemen de zaak zeer ernstig.

HULPLIJNEN

Waar kan je terecht met vragen
over **grensoverschrijdend gedrag**?

Interne of externe vertrouwenspersoon

Externe dienst voor preventie en welzijn op het werk

Bijvoorbeeld Securex, Attentia, Mensura, IDEWE, ...

De Genderkamer

Bel 02 552 41 20
Mail nina.callens@vlaamseombudsdienst.be
viktor.vanderveken@vlaamseombudsdienst.be

1712

Bel 1712
Chat 1712.be/chat
Mail 1712.be/mail

ZSA (Zorgcentrum na Seksueel Geweld)

Info seksueelgeweld.be

Unia

Bel 0800 12 800
Info unia.be

Andere opties

Jouw huisarts
Vakbonden

meer info op
grensoverschrijdendgedrag.be